

Děti jako oběti domácího násilí

Monika Zapletalová

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika ZAPLETALOVÁ**
Osobní číslo: **M081471**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Děti jako oběti domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Popište funkci rodiny jako nástroj výchovy.
- Charakterizujte pojem násilí v rodině.
- Analyzujte následky týrání pro dítě.
- Popište možnosti pomoci týraným.
- Interpretujte formy právní ochrany týraných dětí.

II. Praktická část

- Uvedte a analyzujte skutečné případy týrání dětí.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] GJURIČOVÁ, Š. et al. Podoby násilí v rodině. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
[2] GOLDMANN, R. et al. Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 131 s. ISBN 80-244-1454-6.
[3] ŠPECIÁNOVÁ, Š. Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. 1. vyd. Praha: LINDE, 2003. 156 s. ISBN 80-86131-44-0.
[4] VYKOPALOVÁ, H. Krize a psychosociální pomoc. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. 84 s. ISBN 978-80-7318-621-0.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Libor Šnédar, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 4. dubna 2011
Termín odevzdání bakalářské práce: 20. května 2011

Ve Zlíně dne 4. dubna 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
 - bez omezení;
 - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 20.5.2011

.....

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V teoretické části své bakalářské práce se snažím o komplexní popis problematiky domácího násilí na dětech. Dále monitoruji počty případů týrání v ČR. Podstatnou část své práce také věnuji ochraně dětí před týráním, zneužíváním a zanedbáváním. V praktické části jsem pak zkoumala povědomí a postoje občanů zlínského kraje k dané problematice. V závěru své práce analyzuji výsledky svého průzkumu.

Klíčová slova:dítě, domov, oběť, agresor, domácí násilí,

ABSTRACT

In the theoretical part of my thesis I try to completely describe the issue of domestic violence on children. Then it shows the number of cases of torture in the Czech Republic.

A substantial part of my work also addresses the protection of children against abuse, exploitation and neglect. In the practical part, I then examined the awareness and attitudes of the Zlín Region on the issue. In the epilogue I analyze the results of its survey.

Keywords:child, home, victim, aggressor, domestic violence,

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Liboru Šnédarovi Ph.D. a také své rodině za podporu během studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 DÍTĚ	12
1.2 DOMOV.....	12
1.3 NÁSILÍ.....	13
1.4 DOMÁCÍ NÁSILÍ	13
1.5 POTŘEBA DÍTĚTE	14
2 SYNDROM TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE (CAN)	16
2.1 VÝVOJ POJMU SYNDROMU CAN.....	16
2.2 SITUACE V ČR.....	17
2.3 OHROŽENÉ SKUPINY SYNDROMEM CAN	18
2.3.1 K potencionálním obětem syndromu CAN patří zejména:	18
2.3.2 Potencionálními pachatelí syndromu CAN jsou:	19
2.3.3 Podle světové zdravotnické organizace (WHO) patří mezi rizikové faktory:	19
3 FORMY TÝRÁNÍ DĚTÍ	21
3.1 FYZICKÉ (TĚLESNÉ) TÝRÁNÍ	21
3.1.1 Tělesná poranění orgánu a funkcí:	21
3.1.2 Otevřená poranění:	21
3.1.3 Tělesné týrání pasivního charakteru.....	21
3.2 PSYCHICKÉ NÁSILÍ	22
3.3 ŠIKANA.....	22
3.4 SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ.....	23
3.5 KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ	24
3.6 ZANEDBÁVÁNÍ.....	24
3.7 SYSTÉMOVÉ (DRUHOTNÉ) PONIŽOVÁNÍ	24
3.8 MÜNCHHAUSENŮV SYNDROM BY PROXY.....	25
3.9 SPECIFICKÉ RYSDOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
3.10 NEJČASTĚJŠÍ MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ NA DĚTECH	25
3.11 NÁSLEDKY TÝRÁNÍ.....	27
4 VÝSLECH TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE	28
5 PREVENCE TÝRÁNÍ, ZNEUŽÍVÁNÍ A ZANEDBÁVÁNÍ DÍTĚTE	30
5.1 PRIMÁRNÍ PREVENCE	30
5.1.1 Děti.....	30
5.1.2 Rodiče a pedagogové	31
5.2 SEKUNDÁRNÍ PREVENCE.....	32
5.3 TERCÍÁLNÍ PREVENCE.....	32
6 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE	33

6.1	SYSTÉM NÁHRADNÍ VÝCHOVY.....	33
6.1.1	Ústavní výchova.....	33
6.1.2	Náhradní rodinná péče.....	35
6.2	INSTITUT VYKÁZÁNÍ.....	37
6.3	NEZISKOVÉ ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE POMOCÍ TÝRANÝM.....	38
7	LEGISLATIVA	41
7.1	MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA TÝRÁNÍ DĚTÍ.....	41
7.2	VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA TÝRÁNÍ DĚTÍ.....	42
7.2.1	Listina základních práv a svobod.....	42
7.2.2	Trestný čin.....	43
7.2.3	Skutkové podstaty vybraných trestných činů týrání dětí.....	43
7.2.4	Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.....	44
7.2.5	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.....	44
7.2.6	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.....	45
7.2.7	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.....	45
7.2.8	Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.....	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST	46
8	POPIS SKUTEČNÉHO PŘÍPADU TÝRÁNÍ DÍTĚTE	47
9	VÝZKUMNÁ ČÁST	49
9.1	ZAMĚŘENÍ A CÍLE.....	49
9.2	HYPOTÉZY.....	49
9.3	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU.....	50
9.4	ZÁVĚR PRŮZKUMU.....	59
	ZÁVĚR.....	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	69
	SEZNAM TABULEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Děti jako oběti domácího násilí. Tohle téma sice není tak pevně spjato s oborem, který studuji, nicméně mě z nabízených témat zaujalo nejvíce.

Zatímco v dřívějších dobách se o problematice domácího násilí téměř nemluvalo, v poslední době je tomuto tématu věnována čím dál větší pozornost. Stačí si jen vzpomenout na mediálně známou kauzu chlapců z Kuřimi. Dva bezbranní, tišší chlapci v roli obětí, matka navenek starostlivá a milující, uvnitř spolupachatelkou krutého týrání. A kolem celého případu existuje spousta nejasností.¹

Podobné případy až udivují úplnou bezbranností dětských obětí. Podle odborných odhadů je v České republice týráno zhruba 200 tisíc dětí.² V naprosté většině případů není týrání nikdy odhaleno a dítě samo obvykle pomoc nevyhledá. Záchrana dítěte pak často spočívá ve všímavosti okolí, které se často nechce do ničeho „míchat“ a příznaky týrání dítěte ignoruje. Následky týrání dítěte pak ale mohou ohrožovat celou společnost, protože spousta deviantů se sama stala v dětství obětí domácího násilí. Moderní společnost by měla poskytnout dětem co nejlepší ochranu před domácím násilím a pokud se dítě již obětí stane, tak mu podat co nejdříve pomocnou ruku a nezůstávat hluchým a slepým k jeho problémům. Děti jsou základním stavebním kamenem naší společnosti a je proto velice důležité hájit jejich zájmy a práva.

V teoretické části své práce se chci zabývat především popsáním dané problematiky, dále pak prevencí a ochranou dítěte před domácím násilím a pomocí dětem, které se staly obětí domácího násilí. V praktické části jsem se zaměřila na společnost, jak je s problematikou domácího násilí na dětech obeznámena a jaké panují nejčastější mýty o domácím násilí.

¹ ČERNOHORSKÁ, Hana. Deník [online]. 2007 [cit. 2011-05-15]. Kauza Kuřim:horší než horor. Dostupné z WWW: http://www.denik.cz/z_domova/kurim_tyrani20071101.html

² Novinky [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. Počet týraných dětí se v Česku odhaduje na 200 tisíc. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/177837-pocet-tyranych-deti-se-v-cesku-odhaduje-na-200-tisic.html>.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Nejdříve bych ráda vymezila několik základních pojmů, které jsou významově bezprostředně spjaté s problematikou domácího násilí na dětech.

1.1 Dítě

Pojem „dítě“ je vymezen různými právními normami. Úmluva o právech dítěte definuje dítě jako: *Každou lidskou bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*³

Dle občanskoprávních předpisů je tato osoba nazývána nezletilou, a to za předpokladu, že zletilosti nenabyla dříve, což je v České Republice možné pouze uzavřením manželství. Dle občanského zákoníku zletilost, tedy způsobilost vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti v plném rozsahu, vzniká dosažením osmnáctého roku života.

Trestněprávní předpisy jako dítě označují osobu mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak. Mladistvým je pak osoba, která dovršila již patnáctý rok věku, avšak nepřekročila osmnáctý rok věku a je relativně trestně odpovědnou.⁴

Právo občanské a rodinné označuje termínem dítě celoživotní příbuzenský poměr k rodičům.

1.2 Domov

Existuje několik různých názorů na definici slova „domov“. Mnoho internetových stránek a diskusních fór nazývá domovem bezpečné místo, kam se může člověk vždy vracet a ke kterému ho něco váže.

Světověznámá Wikipedia místo slova domov předhodila slovo dům, jako obecné označení pro základní sídelní jednotku. I to můžeme považovat za část definice domova.

³ Metodický portál RVP [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. ÚMLUVA PRÁV DÍTĚTE. Dostupné z WWW: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/1659/4_lekce_-_umluva_prav_ditete.pdf

⁴ Město Valašské Meziříčí [online]. 2010 [cit. 2011-05-15]. Jaký je rozdíl mezi pojmy dítě, mladistvý, nezletilý?. Dostupné z WWW: <http://www.valasskemezirici.cz/doc/27324/>.

Domov je námětem tvorby mnoha básníků, řečníků, komiků, hudebníků a dalších významných osob. Domov můžeme slyšet i ve státní hymně.

Známý český komik Jan Werich vnímal jako domov místo, kde si člověk může pověsit svůj klobouk.

I v knize plné citátů můžeme narazit na citáty o domově. „Vyhnanec bez domova je jako mrtvý bez hrobu“. „Domov jsou ruce, do kterých smíš plakat“. A spousta dalších.⁵

1.3 Násilí

Násilím rozumíme obecně zlé nakládání, různé tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednání, způsobujícím újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví.

Světová zdravotnická organizace WHO definuje násilí jako: *záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu.*

V českém právu neexistuje přesná definice násilí. Pouze v § 89 odst. 6 TZ se konstatuje, že trestný čin je spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti. V komentáři k tomuto ustanovení se uvádí, že není výkladem pojmu násilí, ale vztahuje se jen na situace, kdy násilí je prostředkem k dosažení nějakého cíle.⁶

1.4 Domácí násilí

Domácím násilím rozumíme útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby. Cílem je pak ublížit a získat nad obětí moc a převahu. Útočí na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví oběti a v některých případech i samotný život oběti.

⁵ C, K-ostk-a. Komplexně : články [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. Domov. Dostupné z WWW: <<http://clanky.kompletne.cz/index.php?page=clanek&ID=181>>.

⁶ Šámal, P., Pury, F., Rizman, S.: Trestní zákon Komentář, 4.vydání, C.H.Beck, Praha 2001, s. 588-596

Pojem „domácí násilí“ není přesně definován ani v mezinárodně platných dokumentech, vnitrostátních právních úpravách ani v zahraniční odborné literatuře.

Ministerstvo vnitra definuje domácí násilí v rodině jako „*dlouhodobé násilné chování v rodině, které zahrnuje jakékoliv činy nebo opomenutí spáchaná v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují vývoj jeho osobnosti*“.⁷

Další definice je z pohledu sociální práce: „Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického týrání ve všech druzích blízkých vztahů, včetně vážných pohrůzek použití podobného násilí. Partneři nebo osoby blízké mohou žít ve společné domácnosti, mohou být rozvedeni, mohou žít odděleně, anebo spolu dlouho, či dokonce nikdy nežili. Ve většině případů jde o násilí páchané muži vůči ženám (vlastním manželkám, družkám, partnerkám), někdy i vůči dětem a prarodičům.“⁸

1.5 Potřeba dítěte

Uspokojování potřeb dítěte patří k nejzákladnějším a nejdůležitějším požadavkům péče o dítě. Optimální naplňování psychických potřeb v dětství je velmi důležité pro správný vývoj osobnosti, která by pak v dospělosti měla být schopná si své potřeby zajistit sama.

Dunovský vyjmenoval a rozdělil základní potřeby dítěte následovně:

⁷ Magdalenium [online]. 2011 [cit. 2011-05-15]. Definice pojmu domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CZ&oid=643223>>.

⁸ MATOUŠEK, Oldřich . Sociální práce v praxi. Praha : Portál, 2005. 352 s.

<i>biologické</i>	• odpovídající výživa dle věku, množství i kvality • uspokojování hygienických požadavků – čistota, teplo, světlo atd. • potřeba dostatečné obranyschopnosti – tedy očkování • stimulace- dostatek adekvátních podnětů pro nervovou soustavu a s tím související pohybový rozvoj • preventivní a kurativní péče, rehabilitační, příp. resocializační péče
<i>psychické</i>	• potřeba náležitého přívodu podnětů-tedy stimulace v pravý čas, v patřičném množství a kvalitě-tedy stimulace v pravý čas, v patřičném množství a kvalitě • potřeba smysluplnosti světa-aby se ze spousty podnětů, které dítě přijímá, staly poznatky a zkušenosti • potřeba jistoty • potřeba vědomí vlastní identity – vlastního „já“ • potřeba otevřené budoucnosti – čili jasné životní perspektivy
<i>sociální</i>	• potřeba lásky a bezpečí • potřeba přijetí dítěte • identifikace s ním • rozvinutí všech jeho sil a schopností
<i>vývojové</i>	• <i>Potřeby dítěte se – jak výše uvedeno – mění v čase, s růstem a vývojem dítěte, jeho zvláštnostmi. Důležitým aspektem je motivace, která vede jedince k vyhledávání a poznávání nových skutečností, poznatků a činností.</i>

Tabulka 1: Základní potřeby dítěte dle Dunovského⁹

⁹ KUKLA, Lubomír. Eamos [online]. 200? [cit. 2011-05-17]. Teze 2. Dostupné z WWW: <http://www.eamos.cz/amos/kpk/externi/kpk_8811/files/teze2.htm>

2 SYNDROM TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE (CAN)

Syndrom CAN můžeme definovat jako *soubor nepříznivých příznaků v různých oblastech vývoje dítěte a jeho postavení ve společnosti a v rodině*. Jde převážně o úmyslné ubližování dítěti, které mu působí jeho nejbližší, nejčastěji právě rodiče. Takové jednání většinou vede k trvalému narušení fyzického a psychického zdraví dítěte, jeho sociálních dovedností a v nejkrajnějších případech i k smrti.

2.1 Vývoj pojmu syndromu CAN

V padesátých letech 20. století se začali lékaři cíleně zabývat problematikou týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, kterou souhrnně nazývali „neúrazová poranění“.

V roce 1962 byl popsán tzv. syndrom bitého dítěte (Battered Child Syndrome).

V pozdějších letech se vžil pojem „syndrom CAN“ (z angl. Child Abuse and Neglect), neboli souhrn příznaků týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

Příznaky CAN vznikají následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče. Dospělý agresor zde zneužívá fyzické síly či psychické nadřazenosti a moci nad podřízeným a závislým dítětem.

Podle Zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 jsou do syndromu CAN zahrnuty následující kategorie: psychické a fyzické týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání, šikanování, systémové týrání, sekundární viktimizace a Münchhausenův syndrom by proxy. Společným jmenovatelem všech těchto jevů je, že dítěti se ubližuje, že dítě psychicky či fyzicky trpí a že je ohrožován jeho další vývoj.

V naší zemi se odborníci těmito problémy začali zabývat až v sedmdesátých letech. Teprve v roce 1990 byla u nás poprvé zavedena evidence případů CAN. O rok později vstoupila v platnost Úmluva o právech dítěte. V průběhu devadesátých let svoje aktivity postupně

rozvijely linky důvěry, krizová centra a neziskové organizace zaměřené na pomoc a podporu ohroženým dětem.¹⁰

2.2 Situace v ČR

Policejní statistiky uvádějí, že například v roce 2007 došlo k 938 znásilněním a pohlavnímu zneužití dětí. Každý den tak dojde nejméně ke dvěma takovým zločinům.

Orgány sociálně právní ochrany dítěte evidovaly 1884 dětí, které byly fyzicky či psychicky týrány nebo sexuálně zneužívány – postiženo je tak jedno dítě z každého tisíce. Každé dvousté dítě pak vyrůstá z důvodu patologie v rodině v zařízení ústavní výchovy.

V České republice je více než 300 sociálně vyloučených komunit, ve kterých žijí také děti a jsou ohroženy hrubým zanedbáváním téměř všech základních potřeb. Typická je vysoká míra rozvodovosti - na každých 100 sňatků připadá 65 rozvodů a je vysoký předpoklad, že většině rozvodových sporů a konfliktů jsou přítomné děti. Děti jsou také přítomny ze 2/3 domácímu násilí v roli svědků, přičemž z výzkumu v ČR vyplývá, že 14 % populace starší 15 let má osobní zkušenost s násilím v partnerském vztahu.

Je třeba upozornit, že tyto údaje vycházejí z odpovědí respondentů ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je u nás s velkou pravděpodobností vyšší

Opakované studie Linky bezpečí a Růžové linky uvádí, že 62 % dětí má zkušenost s psychickým násilím v rodině.

Výzkumná studie Univerzity Karlovy - 3. lékařské fakulty dále uvádí, že v roce 2004 pouze 13,6 % dětí nebylo nikdy tělesně potrestáno, přičemž jedna čtvrtina tělesně trestaných dětí je potrestána způsobem, který naplňuje definici týrání. Data týkající se šikánování nejsou srovnatelná s ohledem na zdroj a způsob sběru, ale zejména s ohledem na různou citlivost respondentů.

Ke všem uvedeným statistickým datům lze uvést, že čísla neodpovídají realitě, ve skutečnosti budou vyšší. Důvodem je především vysoká míra utajování násilí na dětech

¹⁰ HUBÁČKOVÁ, Jitka. Zkola [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Syndrom CAN: Definice a rizikové faktory. Dostupné z WWW: <<http://www.zkola.cz/zkeda/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyajejichprevence/tyranizneuzivaniazanedbavanidetiidospelych/syndromcan/12448.aspx>>

před světem, ospravedlňování chování dospělých vůči dětem, nízká důvěra v oznámení dětí, přehlížení známek svědčících o ataku násilí apod.

Následky násilí představují vážné ohrožení zdraví dítěte a jsou důvodem konzumace řady zdravotních, sociálních a poradenských služeb; často opakovaně, dlouhodobě až celoživotně a stát je nucen vynakládat neúměrně vysoké finanční prostředky na kompenzaci následků. V některých případech agrese je dokonce nutné přistoupit k vyšetřování trestné činnosti, soudnímu procesu včetně nákladů na sankci a terapii agresorů.

Neoddiskutovatelnou skutečností zůstává fakt, že děti vystavené násilí mají významně oslabenou pozici a ony samy i jejich rodiny zaujímají nerovné postavení v partnerství s poskytovateli služeb.¹¹

2.3 Ohrožené skupiny syndromem CAN

Syndromem CAN u nás trpí cca 1-2% dětí, resp. dvacet až čtyřicet tisíc dětí mladších patnácti let. V nadpoloviční většině jsou obětmi děti mladší šesti let. Batolata a kojenci jsou týráni nejčastěji. Chlapci i dívky bývají týráni a zanedbáváni ve stejné míře. Podle odhadů u nás ročně umírá nejméně padesát dětí na následky syndromu CAN.¹²

K nejvíce ohroženým patří děti, jejichž projevy jsou z různých důvodů pro jejich sociální okolí nesrozumitelné, takže je obtížné je zvládat. Další ohroženou skupinou jsou pak děti, které svého vychovatele vyčerpávají, dráždí, případně provokují a svádějí.

2.3.1 K potencionálním obětem syndromu CAN patří zejména:

- děti s lehkými mozkovými dysfunkcemi (LMD), hyperaktivní, náladové, nesoustředěné, impulzivní, zlostné, trucovité, plačtivé a úzkostné;
- nevlastní děti;

¹¹ Popis situace v ČR. In Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/vv-0508-pdf.aspx>>

¹² RYBA, L.; STISKÁLKOVÁ, R.; JANKŮ, M. Kdo uvěří?. Česko-slovenská pediatrie [online]. 2010, 65, [cit. 2011-05-16]. Dostupný z WWW: <http://www.solen.cz/incpdfs/act-000072-0001_10_2.pdf>

- děti jakkoliv nezapadající do běžné normy a rodičovského očekávání (neobratné, neprospívající, mentálně retardované, vzhledově “nehezke”);
- děti, které nedovedou udržovat zájem dospělého (uzavřené, neaktivní);
- dívky s výraznými ženskými tvary, vzhledově líbivé až koketní (sexuální zneužívání);

Muž bývá pachatelem ve většině případů, obvykle vlastní nebo nevlastní otec dítěte. Některé matky zaujímají roli pasivních účastnic nebo týráni z různých důvodů tolerují. Ženy jako pachatelky se pak nejčastěji dopouštějí zanedbání péče o dítě.

2.3.2 Potencionálními pachateli syndromu CAN jsou:

- lidé s agresivní povahou, impulzivní, trpící neurotickými potížemi apod.;
- lidé s patologickým vývojem osobnosti;
- lidé závislí na alkoholu a drogách;
- lidé žijící chronicky ve stresu (nezaměstnaní, neúspěšní, zklamaní v manželství...);
- lidé, kteří byli sami v dětství obětí CAN;
- nedostatečně motivovaní lidé pro rodičovství (např. zaujatí vlastními problémy);
- rodiče psychosociálně nezralí pro rodičovství (velmi mladí rodiče,...);
- lidé s odlišným životním stylem (členové sekt,...);
- rodiče neschopní vykonávat své rodičovské povinnosti (nemocní, žijící v bídě, apod.);
- osoby různě deviantní, s oslabenou sebekontrolou (př. muži v pokročilejším věku);¹³

2.3.3 Podle světové zdravotnické organizace (WHO) patří mezi rizikové faktory:

- Dítě: pohlaví, předčasná vyspělost, nechtěné dítě, tělesně postižené dítě;
- Rodiče: nízký věk, osamělý vychovávající rodič, nechtěné těhotenství, nedostatečné výchovné rodičovské kompetence, osobní zkušenost s týráním v

¹³ LUNDOVÁ, Ilona. Týránění dětí jako trestný čin. [s.l.], 2009. 99 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita

dětství, drogová závislost, nedostatečná předporodní péče, fyzická nebo psychická nemoc, problémy v partnerském vztahu;

- Rodina: velikost rodiny, nízký socioekonomický status, společenská izolace, vysoký stupeň stresu, násilí nebo zneužívání v rodině v minulosti;
- Komunita/společnost: neexistence nebo nerespektování dětských práv, neuznávání hodnoty dítěte (diskriminace podle pohlaví, děti menšinových skupin obyvatel, postižené), sociální nerovnost, organizované násilí (vátky, vysoká kriminalita, akceptace násilí ze strany společnosti, násilí prezentované v médiích, kulturní normy dané společností);¹⁴

¹⁴ HUBÁČKOVÁ, Jitka. Zkola [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Syndrom CAN: Definice a rizikové faktory. Dostupné z WWW: <<http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyajejichprevence/tyranizneuzivaniaznedbavanidetiidospelych/syndromcan/12448.aspx>>

3 FORMY TÝRÁNÍ DĚTÍ

3.1 Fyzické (tělesné) týrání

Tělesně týranými dětmi označujeme děti, u kterých vzniklo zranění bitím, popálením, opařením, trestáním a také selháním ochrany dítěte před násilím.

Dále pak děti, které nemají bezprostřední známky tělesného poranění, ale jsou trýzněni dušením, otrávením či obdobným násilím. Spadá sem i sexuální zneužívání za užití násilí.

Hnacím motorem fyzického týrání je především nezvládnutelná, nadměrná agrese rodičů a ostatních osob. Platí přitom, že čím je dítě menší, tím méně se může bránit.

Velkým problémem je pak rozlišit, co je ještě pedagogický zásah a co už můžeme označit týráním. Hranice mezi trestem a týráním je téměř nezjistitelná.

3.1.1 Tělesná poranění orgánu a funkcí:

- otřesy (především mozku a míchy);
- pohmožděniny (modřiny, otisk ruky, odtržení kůže, pohmoždění vnitřních orgánů apod.);
- poranění svalů, šlach, nervů, cév, kloubů;
- poranění kosti (zlomeniny);
- poranění hlavy (nejčastější příčina smrti týraných dětí);

3.1.2 Otevřená poranění:

- rány na hlavě;
- nitrooční krvácení;
- rány na hrudníku;
- popáleniny;

3.1.3 Tělesné týrání pasivního charakteru

Myslí se tím nedostatečné uspokojení alespoň nejdůležitějších tělesných potřeb dětí, a to i v návaznosti na sociální a psychické potřeby.

Patří sem:

- odpírání zdravotní péče;
- nedostatky ve vzdělání a výchově;

- nedostatek přístřeší, ošacení a ochrany;
- vykořisťování dětí;

3.2 Psychické násilí

Pojmy psychické či emocionální týrání jsou pojmy obecně velmi nejasné. Zdokumentovat psychické násilí je pak značně obtížné. Nejčastěji se psychické násilí vyskytuje v rozvádějících se rodinách.

Psychické týrání obsahuje nejen složku aktivní, tzn. činnost nepříznivá se dítěti děje, ale zahrnuje i to, že se neděje něco, co by mělo správně být.

Jak se děti postižené psychickým týráním projevují?

Děti se stávají ustrašenými, úzkostnými, velmi snadno se rozpláčou. Mají velmi nízké sebevědomí a sebedůvěru. Snadno se již předem vzdávají. Velmi obtížně vyjadřují svá přání a požadavky. Některé děti jsou naopak agresivní a razantně prosazují své. Často svými projevy vlastně napodobují chování dospělých ve svém blízkém okolí. Tyto děti také často lžou, utíkají z domu, provozují záškoláctví. Často se u dětí vyskytují bolesti hlavy, břicha, různé ekzémy, nevysvětlitelné zvýšené teploty apod.¹⁵

3.3 Šikana

Další formou týrání dětí je šikanování. Obvykle se šikana definuje jako agrese, které se dopouští jedinec nebo skupina vůči jedinci nebo skupině slabších. Charakteristické je pak opakování agrese vůči téže oběti. Šikanující bývají často všeobecně agresivními, zejména k vrstevníkům, rodičům, učitelům i sourozencům.¹⁶

¹⁵ DUNOVSKÝ, Jiří; DYTRYCH, Zdeněk; MATĚJČEK, Zdeněk. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě [online]. Praha : Grada, 1995 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://slider.e-blog.cz/OSVZ/knihy/tyrane.txt>>

¹⁶ DRTILOVÁ, J.; HANUŠOVÁ, Jaroslava. Viod [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. Šikana, vzdělávání dospělých. Dostupné z WWW: <<http://www.viod.cz/editor/assets/download/letaksikana.pdf>>

3.4 Sexuální zneužívání

Jako sexuální zneužívání můžeme označit jakékoliv nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti nebo chování. Zahnuje jakékoli pohlavní dotýkání, styk nebo vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoli, kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.¹⁷

Sexuální zneužívání můžeme rozdělit na kontaktní a nekontaktní.

Do nekontaktního sexuálního chování patří:

- verbální sexuální návrhy;
- sexuální exploatace dítěte;
- expozice genitálu eventuelně masturbace-exibicionismus;
- voyerismus;

Naopak do kontaktního sexuálního chování patří:

- nepenetrativní aktivity (mazlení na prsou či genitálu, dotýkání se prsty, genitálem);
- penetrativní aktivity (sexuální proniknutí prsty, předměty do genitálu);

Typické znaky sexuálního zneužívání:

- aktér je mnohem starší a zralejší než jeho oběť;
- pozice autority aktéra;
- aktivity vymáhá aktér silou nebo podvodem ;

Domácí sexuální zneužívání pak můžeme rozdělit na intrafamiální a extrafamiální.

- intrafamiální (incest, nevlastní otec, nevlastní matka, adoptivní otec, vlastní sestra, apod.);

¹⁷ VANÍČKOVÁ, E. Sexuální násilí na dětech. Praha : Portál, 1999. 40 s.

- extrafamiliární (učitel, soused, osoba známá rodině, matčin přítel, apod.);¹⁸

3.5 Komerční sexuální zneužívání

Komerční zneužívání dětí je v současnosti jedním z nejzávažnějších mezinárodních problémů.

Zabývá se jím spousta organizací.

Patří sem:

- dětská pornografie; je definována jako jakýkoliv zvukový nebo obrazový materiál, který děti používá v sexuálně implicitním kontextu.
- dětská prostituce; nejčastěji jde o děti z chudých a neúplných rodin.
- sexuální turistika; je poměrně novým jevem. Lze ji chápat jako způsob cestování s výhradně nebo převážně sexuálním podtextem.¹⁹

3.6 Zanedbávání

Je nejméně prozkoumanou oblastí komplexního syndromu CAN. Jedná se o jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu ve vývoji dítěte nebo jej ohrožuje. Mezi typické znaky patří zejména retardace, nerovnoměrný psychomotorický vývoj dítěte, poruchy růstu a vývoje dítěte, pasivita, nedostatečné sociální dovednosti apod.²⁰

3.7 Systémové (druhotné) ponižování

Jedná se o týrání systémem, který slouží pro pomoc a ochranu dětí a jejich rodin. Patří sem přetěžování ve školách, nedostatek péče ve školních zařízeních, trauma způsobené zbytečnými lékařskými prohlídkami, upření práva na informace apod.).²¹

¹⁸ HANUŠOVÁ, Jaroslava. Formy sexuálního zneužívání dětí. In Sexuální zneužívání : vzdělávání dospělých [online]. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <http://www.viod.cz/editor/assets/download/sexualni_zneuzivani.pdf>

¹⁹ HANUŠOVÁ, Jaroslava. KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ (CSEC). In Sexuální zneužívání [online]. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/sexualni%20zneuzivani.pdf>>. ISBN 80-86991-64-4

²⁰ PTÁČEK, R.; PÉMOVÁ, T.; GERLOVÁ, E. Mvcr [online]. 2008 [cit. 2011-05-15]. Zanedbávání dětí. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/03/ptacek.pdf>>.

²¹ DUNOVSKÝ, Jiří; DYTŘYCH, Zdeněk; MATĚJČEK, Zdeněk. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě [online]. Praha : Grada, 1995 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://slider.e-blog.cz/OSVZ/knihy/tyrane.txt>>

3.8 Münchhausenův syndrom by proxy

Mluvíme tady o vymyšlení či zveličování různých příznaků somatického či duševního onemocnění nebo postižení. V důsledku toho se pak opakují vyšetření či léčení, a to v míře neodpovídající objektivní skutečnosti. Tyto problémy pak dospělý přenáší na dítě a čerpá různé výhody (např. vyšší sociální dávky apod.).

3.9 Specifické rysy domácího násilí

- odehrává se v soukromí;
- opakuje se a postupně narůstá na intenzitě;
- důvod se časem vytrácí;
- oběť vyhledává pomoc, až když jí jde o život;
- týrání trvá několik let (průměrně až 6 let);
- příčiny a kořeny domácího násilí jsou specifické (agresor se nepokládá za „kriminálního“, nemá pocit, že páchá velké nepravosti);
- agresor a jeho oběť jsou v nerovnoměrném postavení;
- týrání má cyklický průběh (fáze klidu přechází do fáze útoku);²²

3.10 Nejčastější mýty o domácím násilí na dětech

Podle Mufsonové, S., Kranzové, R. jsou nejčastějšími mýty:

„1. *Sexuálního zneužívání se dopouštějí jen lidé, které oběť nezná.* (omyl)

Sexuálního zneužívání se může dopustit kdokoliv (rodiče, příbuzní, rodinní přátelé, učitelé, apod.).

2. *Týrá-li někdo dítě pouze pod vlivem alkoholu nebo drog, pak skutečný problém je v jeho závislosti na alkoholu nebo drogách. Pokud se zbaví této závislosti, přestane i zneužívání.* (omyl)

²² VANÍČKOVÁ, E; HADJ.-MAUSSOVÁ, Z; PROVAZNÍKOVÁ,, H. Násilí v rodině – Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha : Karolinum, 1995. 64 s.

Alkohol ani droga samy o sobě nikdy týráni nevyvolávají. Tyto látky však mohou odstranit zábrany a člověk pod jejich vlivem jedná podle svých skutečných impulsů. Někteří lidé se dopouštějí sexuálního zneužívání jen pod vlivem alkoholu nebo drog, ale to neznamená, že za jejich chování může alkohol nebo droga. Takový člověk „potřebuje“ drogu, aby dělal to, co stejně v podstatě dělat chce.

3. *Chlapce sexuálně zneužívají jedině homosexuální muži.* (omyl)

Jsou známy případy, kdy chlapce zneužívaly ženy nebo heterosexuální muži. Podobně dívky mohou být zneužívány heterosexuálními ženami.

4. *Pokud se dítěti sexuální kontakt s dospělým člověkem líbí, nejde o skutečné zneužití.* (omyl)

Některé děti mohou nalézt určité potěšení v sexuálním zneužívání, které je jim vnuceno. Člověk, který dítě sexuálně zneužívá, mu také někdy říká, že jeho potěšení je důkazem, že dítě o sexuální aktivity opravdu stojí. I když tělo dítěte reaguje pocity potěšení, neznamená to, že je za zneužití odpovědné. Děti nejsou nikdy odpovědné za sexuální zneužívání, bez ohledu na to, jaké přitom mají pocity.

5. *Pokud má dítě neustále nějaké potíže, pak aspoň částečně může samo za to, že se na něj rodiče zlobí a týrají ho.* (omyl)

Stejně tak jako dítě nikdy není odpovědné za sexuální zneužití, nenese také nikdy odpovědnost za fyzické týráni.

6. *Týráni se dopouštějí jen lidé s nízkým vzděláním.* (omyl)

Případy fyzického, sexuálního nebo psychického týráni nalezneme ve všech sociálních, vzdělanostních a majetkových vrstvách, u všech ras a ve všech typech rodin.

7. *Pokud rodiče neustále urážejí nebo ponižují své dítě, pak zřejmě muselo udělat něco, čím je vyprovokovalo.* (omyl)

Platí, že dítě není za žádné týráni či zneužívání odpovědné. Stejně tak rodiče nezneužívají psychicky své dítě proto, že by si to zasloužilo, ale proto, že mají vnitřní potřebu to dělat.

8. *Dospělí se dopouštějí sexuálního zneužívání jedině proto, aby dosáhli sexuálního uspokojení.* (omyl)

Někteří dospělí (nebo dospívající) navazují sexuální vztahy s mnohem mladšími dětmi spíše proto, aby vychutnali vlastní pocit moci nad druhým člověkem. Jiní agresori skutečně

považují děti za zdroj sexuálního uspokojení. Tito lidé se mohou cítit sami bezmocní a nejistí (např. sami byli v dětství sexuálně zneužíváni) a sexuální oblast v nich může vyvolávat takový strach, že se cítí dobře jedině s dětmi²³.

3.11 Následky týrání

Kriminalita páchaná na dětech a mládeži způsobuje velmi závažné následky, které mohou jak krátkodobě, tak dlouhodobě negativně ovlivnit jejich zdravý vývoj. U těchto dětí může být zvýšené riziko konání násilných a sexuálně motivovaných činů, vyšší sklony k alkoholismu, užívání drog a provozování prostituce. Fyzické násilí může také zvyšovat riziko deviace. Dítě může přijmout vzorec násilného chování, začít jej obracet vůči svým vrstevníkům a v dospělosti prosazovat své cíle také násilím. Děti, které jsou vystaveny emocionálnímu a verbálnímu týrání, bývají častěji agresivní a mohou mít interpersonální problémy. Následky sexuálního zneužívání jsou také velmi závažné a mohou velkou mírou ovlivnit vznik alkoholové i nealkoholové závislosti, suicidálních tendencí, sexuálních dysfunkcí u žen a sexuální deviace u mužů.²⁴ Není žádnou náhodou, že valná většina sériových vrahů byla rovněž týrána během dětství, jako např. Ed Gein, Charles Manson, Henry Lee Lucas nebo Ottis.²⁵

²³ Mufsonová, S., Kranzová, R.: O týrání a zneužívání, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996

²⁴ HUBÁČKOVÁ, Jitka. Mver [online]. 2008 [cit. 2011-05-15]. Formy a následky psychického týrání, zneužívání a zanedbávání. Dostupné z WWW: <<http://www.icm.cz/formy-a-nasledky-psychickeho-tyrani-zneuzivani-a-zanedbavani>>.

²⁵ Jedni z nejznámějších amerických masových vrahů. Charles Manson se stal nasklonku 60. let hlavou skupiny známé jako „Rodina“ (The Family), která měla posléze na svědomí několik brutálních vražd. Mezi nimi i vraždu Sharon Tate, manželky režiséra Roman a Polanského, která byla v osmém měsíci těhotenství. Manson byl v případě známém jako „Tate-La Bianca case“ odsouzen k trestu smrti. Ten byl po změně zákonů v Kalifornii změněn na doživotí, ačkoliv mu nebylo prokázáno, že by osobně spáchal vraždu. V květnu roku 2007 mu byla již po jedenácté zamítnuta žádost na podmíněčné propuštění. Další šanci má až v roce 2012. Svůj trest si odpykává ve věznicí Corcoran v Kalifornii. Wikipedia [online]. 2010 [cit. 2011-05-15]. Charles Manson. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Manson>.

4 VÝSLECH TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE

Každé dítě, které zažilo jakoukoli formu týrání vyžaduje citlivý přístup všech osob zúčastněných. Dítětem by nemělo být opovrhováno. V mnoha případech dochází k nařčení dítěte z toho, že si za vše může samo a pod tlakem rodiny či některého z rodičů je donuceno svou výpověď odvolat. Je mu například vyhrožováno posláním do dětského domova. Strach z odtržení od rodiny a jeho citová izolace bývají nejčastějšími podněty vedoucí ke změně výpovědi. Pokud pak dítě svou výpověď odvolá, žádný z orgánů činných v trestním řízení se pak daným případem dál nezabývá a bere jej za uzavřenou záležitost. Jako další velký problém se jeví neproškolenost osob účastnících se daného výslechu. Kladení nesmyslných otázek typu „proč jsi to už dřív někomu neřekla“ vzbuzuje v dítěti rozpaky, stud, pocit viny a podobné negativní pocity.

Týrání dětí je velmi závažným trestným činem, který se v mnoha případech velmi těžko prokazuje. Například v případě sexuálního zneužívání dochází k přímému styku pachatele a oběti. Velmi často je právě výpověď oběti jediným důkazním prostředkem. Jako další důkazní prostředky můžeme jmenovat zdravotní vyšetření, či zkoumání oděvů oběti. Tady je pak velkým problémem časový odstup mezi okamžikem zneužití a svědeckou výpovědí.

V průběhu výslechu je velmi důležité zohlednění vývojového stavu osobnosti dítěte. Dítě má zvýšené sklony k sugesci, což se projevuje přejímáním názorů a postojů druhých osob. Právě sugesce je velkým problémem. Osoba provádějící výslech musí klást otázky vhodně formulované. Děti totiž lehce vycítí postoj vyslychajícího k dané věci a snaží se pak odpovídat tak, jak to vyslychající očekává. Poměrně velké úskalí pak představují otázky, s možnostmi odpovědi pouze „ano, ne“. Nejen nezletilí, ale i dospělí mají sklon odpovídat spíše kladně a to i když otázce příliš nerozumí. Velmi důležité je dítě před výslechem poučit o tom, jak bude výslech probíhat a také o jeho možnostech odpovědi.²⁶

Při přípravě na výslech je také velice důležité zaměřit se na vnější faktory ovlivňující kvalitu výpovědi dítěte. Mezi tyto faktory patří především okolní prostředí vyslychaného dítěte, atmosféra výslechu, vyrušování či přerušování výslechu vstupem jiných osob, či

²⁶ Špeciánová Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte, Praha: Linde, 2003, str.108

zvoněním telefonu apod. Před zahájením výslechu je také důležité vyslechnout dospělé osoby žijící v okolí dítěte, které mohou přinést důležité informace. Velice důležité je získat si důvěru vyslýchaného dítěte. Trestní řád nestanovuje, kde se může dítě vyslýchat. Asi nejvhodnější jsou speciální místnosti zřízené právě pro tento účel, zejména pokud se jedná o výslech sexuálně zneužívaného dítěte. Místnost by měla být vybavena kamerovým systémem, přístrojem pro magnetofonový záznam celého výslechu. Místnost může být také vybaveno polopropustným sklem, které dovoluje nepřímou účast dalších osob, jako například soudce, policie atd. Takto nahraný záznam pak může sloužit jako důkazní materiál a soudce již pak nemusí sám provádět neodborný výslech dítěte.

V místnostech mohou být také demonstrační panenky „Jája a Pája“. Tyto panenky bývají často používány při výslechu sexuálně zneužívaných dětí, které jsou příliš malé a neumí ještě slovně popsat určité tělesné partie.²⁷

V některých případech si pak soudce přímo vyžádá výslech týraného dítěte u soudu. Pro tyto případy pak musí být dítě pro výslech řádně připraveno a musí mu být poskytnuta citová podpora a vysvětlení, jak mají vypadat jeho odpovědi.

²⁷ Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, 1. vyd., Praha: 2005, ISBN 80-247-0929-5, str. 52 – 54 Grada Publishing

5 PREVENCE TÝRÁNÍ, ZNEUŽÍVÁNÍ A ZANEDBÁVÁNÍ DÍTĚTE

Prostředky prevence v ČR i v ostatních státech existují, otázkou je spíše do jaké míry jsou využívány a pokud ano, zda je jejich aplikace systémová a do jaké míry mezi sebou jednotlivé resorty ministerstev spolupracují v otázce týrání a zanedbávání dětí. Další kapitolou je pak míra spolupráce státních i nestátních orgánů, komunikace s rodiči a dítětem o této problematice a vnímavost lékařů k této problematice.

Prevenici týrání, zneužívání a zanedbávání dětí pak můžeme rozdělit na část primární, sekundární a terciální.

5.1 Primární prevence

Cílem primární prevence je co nejvíce snížit poškození, které vzniklo v důsledku působení patogenního jevu. Primární prevence se zaměřuje především na děti jako cílovou skupinu a vedle toho také na skupiny, které mají tuto prevenci garantovat.

Mezi základní oblasti primární prevence patří především:

- děti
- rodiče, pedagogové
- pachatelé
- sdělovací prostředky
- odborné skupiny jako lékaři, sociální pracovníci, státní instituce apod.²⁸

5.1.1 Děti

U dětí jako prevence působí zejména jejich vzdělávání a výchova orientovaná na sexuální uvědomělost a s tím související výchova mravní, tělesná apod. Výchova musí být přiměřená věku dítěte a jeho intelektuálním schopnostem. Dítě by si mělo uvědomovat samo sebe, svá práva a mělo by být schopno správně vyhodnocovat chování a situace škodlivé pro jeho zdraví, či jakkoliv ohrožující jeho práva. Velice důležité je, aby dítě vědělo, kde má hledat pomoc, pokud se dostane do takové situace. Vzdělávání dětí musí

²⁸ Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, 1. vyd., Praha: 2005, ISBN: 80-247-0929-5, str. 57 – 58 Grada Publishing,

probíhat již v útlém věku. Ze statistik vyplývá, že právě děti předškolního věku jsou skupinou nejohroženější, právě kvůli své bezbrannosti. Navíc mnohdy nejsou tyto děti účastny předškolní výchovy, jsou doma s rodiči a tudíž s nimi nepřijdou do kontaktu jiné osoby. Návštěvy lékaře jsou pak posouvány tak, aby na dítěti nebyly patrné známky násilí, zejména pokud se jedná o násilí vizuálně zjizvitelné. Dítě se pak ocitá v uzavřeném kruhu. Edukace dětí školního věku by pak měla probíhat během vyučování. Jako optimální se jeví práce ve skupinách, která se umožňuje danou problematikou zabývat ve formě dialogu, dramatizace, případně pomocí projektové metody.

5.1.2 Rodiče a pedagogové

Tato oblast je zaměřena především na osvětu a vzdělávání rodičů a pedagogů, jakožto osob hrajících v životě a vývoji dítěte nezastupitelnou roli. Jsou to osoby, které s dítětem tráví podstatnou část dne a s kterými se dítě zpočátku samo identifikuje. Osvětou se myslí zejména působení na cílovou skupinu osob, rodičů a pedagogů, prostřednictvím médií. Cílem osvěty je ovlivnit pohled veřejnosti na postavení a práva dítěte v jeho prospěch. Velmi důležité je, aby se osvěta nezaměřovala na pouhé sdělení faktů o tom, že se ve společnosti vyskytuje určitý patologický jev, ale především k odstranění mýtů, které se s násilím na dětech pojí, zejména pokud se jedná o sexuální zneužívání. Ještě na počátku 90. let dvacátého století se o problematice sexuálního zneužívání dětí vůbec nemluvilo, jakoby nic podobného ani neexistovalo. Spousta lidí si myslí, že je problematika sexuálního zneužívání značně zveličována a spousta dívek si za něj může sama, protože násilníka provokuje nebo si sexuální zneužívání jednoduše vymýšlejí. Dalším mýtem je osoba pachatele, kterou je neznámá osoba, což není pravda neboť až v 80 % případů je pachatelem osoba dítěti důvěrně známá. Osvětová činnost má podobu veřejného sdělení, které je vůči jeho adresátovi přímé a má podobu zejména konaných přednášek či besed, anebo formu nepřímé komunikace prostřednictvím sdělovacích prostředků.

Velmi důležité je samozřejmě vzdělání samotných pedagogů a to především v oblasti sexuální výchovy a psychologie. Pokud jde o další skupiny, které se při výkonu své profese setkávají s dětmi, jako lékaře, sociální pracovníky či další orgány činné v trestním řízení, je nutné, aby i oni prošli vzdělávacím kurzem se zaměřením na psychologickou a zdravotnickou diagnostiku zneužívaného dítěte.

5.2 Sekundární prevence

Jako sekundární prevenci můžeme označit především záměrné působení na situace, podmínky a okolnosti, které nějakým způsobem zvyšují či podněcují riziko zneužití dítěte. Cílem je pak tyto fenomény minimalizovat, nebo zcela vymýtit.

5.3 Terciální prevence

Terciální prevenci rozdělujeme na etapu pomocnou a etapu diagnostickou. V diagnostické etapě dochází především ke zhodnocení závažnosti poškození dítěte, posuzovaného především z hlediska lékařského, psychologického a právního. Tato diagnóza je pak pouhým vyslovením podezření o zneužívání dítěte a provádí ji zejména osoba dítěti blízká jako rodič, pedagog nebo sociální pracovník. Odborná diagnóza je pak stanovena až lékařem či psychologem na základě vyšetření. Na tuto etapu pak následuje pomocná etapa, která má za úkol posoudit, jestli bude dítě umístěno v původní rodině nebo bude umístěno mimo rodinu z důvodů existence nebezpečí pro dítě samotné.²⁹

²⁹ Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, Praha: Grada Publishing, 2005, vyd.1., str.77, ISBN 80-247-0929-5

6 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DÍTĚTE

Sociálně-právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním. Sociálně-právní ochrana představuje soubor různých opatření a nástrojů, které je třeba používat včas, vhodně a účelně s vědomím, že základním principem při poskytování sociálně-právní ochrany je nejlepší zájem a blaho dítěte.³⁰

Práva dětí jsou upravována nejen v platných právních dokumentech vnitrostátní povahy, ale také povahy mezinárodní. Práva, která jsou zakotvena v ústavních předpisech, jsou pak blíže specifikována v řadě dalších zákonných předpisů.

6.1 Systém náhradní výchovy

Pokud je dítě svým rodičům soudně odebráno, musí být pro dítě zajištěna řádná výchova a samozřejmě také hmotné zabezpečení.

Rozlišují se dvě základní formy náhradní péče o dítě:

- péče ústavní
- tzv. náhradní rodinnou péčí

6.1.1 Ústavní výchova

Ústavní výchova by měla být nařízena pouze tehdy, když je výchova dítěte vážně ohrožena a jiná opatření jako například dohled, napomenutí a omezení rodičovských práv nevedou k nápravě. Na toto téma probíhají značné diskuze různých odborníků z celého světa, kteří zdůrazňují práva biologických rodičů na své děti a snaží se spíše tyto rodiče podporovat. Dítě jim je odebráno pouze na přechodnou dobu, po kterou probíhá s rodiči terapeutická práce a poté je jim dítě vráceno do rodinného prostředí, ale je sledováno, zda jimi není dítě dále ohrožováno ve vývoji. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. přímo uvádí, že před nařízením ústavní péče je soud povinen prozkoumat, zda dítě nelze raději svěřit do náhradní

³⁰ Kr-středočeský [online]. 200? [cit. 2011-05-16]. Sociálně-právní ochrana dětí. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/socpravni-ochrana-deti/>>

rodičovské péče, nebo do péče v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc, která mají před ústavní péčí přednost. Soud pak musí nejméně jednou za půl roku prozkoumat, zda důvody pro ústavní léčbu nadále trvají.

Zařízení pro ústavní péči

Existuje několik typů kolektivních zařízení:

- kojenecké ústavy (0-1 rok)
- dětské domovy (0-3 roky)

Dále dětské domovy, diagnostické a výchovné ústavy a ústavy sociální péče a zvláštní dětská zařízení.

Úkoly v oblasti ústavní péče plní u nás tři ústřední orgány státní správy.

- *Ministerstvo zdravotnictví České republiky*, které zajišťuje péči o děti v rozmezí 0-3 let. Děti do jednoho roku bývají umísťovány do kojeneckých ústavů, od jednoho do tří let pak do dětských domovů.
- *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* je zodpovědné za chod diagnostických ústavů, dětských domovů od 3 let, dětských domovů se školou a výchovných ústavů pro děti a mládež.
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* se stará o ústavy sociální péče pro výkon ústavní a ochranné výchovy dětí tělesně nebo mentálně postižených.

Podle Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR existovalo v roce 2005 v ČR 37 kojeneckých ústavů a dětských domovů pro děti do 3 let věku. Jejich kapacita byla 1987 míst a bylo v nich umístěno 1565 dětí. V průběhu roku 2005 bylo do nich přijato 1847 dětí, nejčastěji ze sociálních důvodů, a propuštěno bylo 1812 dětí, z toho 48% do vlastní rodiny a 36% dětí do NRP.

Dětské domovy a diagnostické výchovné ústavy, jak už jsme uvedli, spadají do kompetence MŠMT. Mezi tato zařízení patří především dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Dále sem lze přiřadit středisko výchovné péče, jež slouží jako zařízení preventivně výchovné péče.

Dětský domov pak pečuje o děti, které nemají nařízenou ústavní výchovu a nemají výrazné poruchy chování. Obvykle jsou v nich umístěny děti ve věku od 3 let do 18 let. Dětské domovy se školou už přijímají děti s nařízenou ústavní výchovou, děti s poruchami

chování nebo s potřebou zvláštní výchovné péče. Do tohoto typu zařízení jsou obvykle přijímány děti v době povinné školní docházky. Výchovný ústav pak obvykle pečuje o tyto děti ve věku od 15 let do 18 let.

V roce 2004 bylo v ČR 149 dětských domovů, ve kterých bylo umístěno 4 867 dětí, 24 dětské domovy se školou, kde bylo umístěno 743 dětí, 21 výchovných ústavů, kde bylo umístěno 903 dětí a 14 diagnostických ústavů, kde bylo 501 dětí.

Posledním jmenovaným kolektivním zařízením jsou ústavy sociální péče, kde jsou umístěvány děti handicapované a ty spadají do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí.

Největší problémy ústavní péče

V ústavní péči není dítě svěřeno pouze jednomu vychovateli a osoby, které pak dítě vychovávají, mají pouze částečnou a nejasně vnímanou zodpovědnost za jeho výchovu a vývoj. Pečovatelé i ústavy se pak velice často střídají, proto si dítě nevytvoří patřičný citový vztah k pečující osobě. Dalším velkým problémem je pak menší počet podnětů oproti běžnému rodinnému životu. Dětem pak chybí pocit životního běhu, pevné osobní identity, trvalosti mezilidských vztahů. Mezi další problémy pak patří ukončení ústavní péče dosažením 18 let dítěte, což ještě neznamená, že je dítě skutečně osobně zralé a dospělé. Právě toto období je velmi rizikové, zejména ve smyslu sociálně patologického chování ústavních dětí.

6.1.2 Náhradní rodinná péče

Existují čtyři formy náhradní rodinné péče:

- Svěření do péče jiné osoby
- Osvojení (adopce)
- Pěstounská péče
- Poručenství

Svěření do péče jiné osoby než rodiče

Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do rukou jiné fyzické osoby. Daná osoba s tím samozřejmě musí souhlasit. Podmínkou je, aby tato osoba dokázala dítěti poskytnout

dostatečnou péči a patřičnou výchovu. Soud zpravidla upřednostňuje někoho z příbuzných, ale může to být i někdo, koho k dítěti váže citový vztah.

Osvojení (adopce)

Při osvojení přijímají manželé či jednotlivci za vlastní opuštěné cizí dítě. Mají k němu pak stejná práva a povinnosti jako vlastní rodiče, rovněž vzniká příbuzenský vztah k ostatním členům rodiny. Veškerá práva a povinnosti původních rodičů pak zanikají. Osvojitelé jsou pak ze zákona zapsáni do rodného listu dítěte. Dítě získává příjmení nových rodičů. Zákon zatím dovoluje osvojení pouze dítěte nezletilého. O adopci rozhoduje soud a osvojitel musí nejméně tři měsíce před adopcí o dítě pečovat na své náklady.

Osvojení může být buď nezrušitelné nebo takové, které lze za mimořádných okolností zrušit. Dítě také může být adoptováno do zahraničí.

Pěstounská péče

Pěstounská péče je státem garantovanou formou rodinné péče. Zajišťuje dostatečnou hmotné zabezpečení dítěte a přiměřenou odměnu těm, kteří se dítěte ujali. Pěstounem může být jak jednotlivá fyzická osoba, tak manželé společně. V potaz musí být brán i svobodný názor dítěte. Pěstoun může zastupovat dítě pouze v běžných věcech. Pro výkon mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce nebo soud. Pěstoun se také může stát poručíkem dítěte, například v případě, že jeho rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti atd. O vzniku a zániku pěstounské péče rozhoduje soud. Pěstounská péče zaniká dosažením zletilosti dítěte. V případě pěstounské péče není vyloučen styk s biologickými rodiči dítěte. Pěstounská péče může být také zřízena pouze na určitou dobu, především pro vyloučení pobytu dítěte v ústavním zařízení. Přejícná pěstounská péče bývá zřizována například po dobu, kdy rodič nemůže ze závažných důvodů dítě vychovávat (např. dlouhodobá nemoc, výkon trestu odnětí svobody apod.) Po uplynutí této doby lze podle § 68a zákona o rodině dát souhlas rodiče s osvojením anebo v případech, kdy soud pravomocně rozhodne o tom, že tu není potřeba souhlasu rodičů k osvojení. Pěstounem na přechodnou dobu se může stát kdokoli.

Poručenství

Poručník je zákonným zástupcem dítěte, a pokud se o dítě osobně stará, má právo na stejné hmotné zabezpečení, jakoby šlo o pěstounskou péči. Soud ustanovuje poručníka v případech, kdy rodiče dítěte zemřou, anebo nejsou ze závažných důvodů schopni své

rodičovské povinnosti vykonávat. Rozsah práv a povinností mezi dítětem a poručníkem stanoví zákon. Na výkon této formy náhradní rodičovské péče pravidelně dohlíží soud.^{31,32,33,34}

6.2 Institut vykázání

1. ledna 2007 nabývá účinnosti zákon na ochranu před domácím násilím (zákon č. 135/2006 Sb.), který zásadním způsobem změní situaci ohrožených osob. Zákon zavádí tzv. institut vykázání, který dává policistům pravomoc vykázat násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí. Po tuto dobu se budou ohroženým osobám věnovat pracovníci intervenčních center, která jim poskytnou psychosociální a právní pomoc, v rámci které nastíní možné způsoby řešení ohrožující situace. Rozhodnout o vykázání či zákazu vstupu bude v rámci správního řízení oprávněn každý příslušník Policie ČR, vyjma policistů zařazených u hlídkové služby. Rozhodnutí o vykázání či zákazu vstupu je opatřením preventivního charakteru, nikoli sankcí. Jeho smyslem je prioritně chránit osoby ohrožené domácím násilím před hrozícími útoky proti jejich životu, zdraví, svobodě či před zvláště závažnými útoky proti lidské důstojnosti. Smyslem vykázání není postihnout násilnou osobu. Domácí násilí budou zasahující policisté identifikovat podle čtyř znaků, o svém zjištění pořídí policisté úřední záznam. V případech rozpoznání domácího násilí budou policisté zjišťovat, zda ohroženým osobám hrozí vysoké riziko dalšího útoku. Pokud tedy v konkrétním případě orgány Policie ČR nebudou incident nebo útok identifikovat jako domácí násilí, nebude možné aplikovat institut vykázání. Ne každý výjezd Policie ČR,

³¹ DVOŘÁK, Jakub. Anv [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Systém náhradní výchovy. Dostupné z WWW: <http://www.anv.cz/System_nahradni_vychovy.pdf>

³² Náhradní rodina [online]. 2009 [cit. 2011-05-16]. Náhradní výchova. Dostupné z WWW: http://www.nahradnirodina.cz/nahradni_vychova.html

³³ Fddcr [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Potřeba změny systému náhradní rodinné péče. Dostupné z WWW: <<http://www.fddcr.cz/sites/default/files/Zmenasystemu.pdf>>.

³⁴ ŠKOVIERA, Albin. Dilemata náhradní výchovy. Praha : Portál, 2007. 144 s.

stejně jako ne každý případ domácího násilí bude automaticky podmiňovat aplikaci institutu vykazání.^{35,36}

6.3 Neziskové organizace zabývající se pomocí týraným

Amnesty International

Amnesty International je dobrovolným hnutím lidí z celého světa bojujících proti porušování lidských práv. Proto vedou kampaně, pořádají veřejné akce a zastávají se obětí bezpráví a usilují o systémové změny na úrovni států i mezinárodních společenství. Organizace se snaží kultivovat společenské vědomí v oblasti ohrožování lidských práv a organizovat boj s osobním sobectvím. Působí ve více než 50 zemích světa. V ČR existuje pod názvem AI v Praze.³⁷

Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory. Bílý kruh dále zpracovává a předává podněty k zákonodárným iniciativám. Dále pořádá různé semináře, přednášky, kongresy a další akce, sloužící k prevenci týraných dětí. BKB dále provozuje tzv. Dona linku, kam můžou ohrožené osoby bezplatně a nepřetržitě telefonovat.³⁸

Nadace Naše dítě

Hlavním posláním této nadace je péče o děti, které se ocitly v obtížné životní situaci. Pomáhá především formou přímých finančních podpor, osvětovou činností a prosazováním

³⁵ Policie [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Institut vykazání. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>

³⁶ MIHOLA, Ludvík . Institut vykazání v kontextu domácího násilí. Č. Budějovice, 2009. Diplomová práce. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

³⁷ Amnesty [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Amnesty a lidská práva. Dostupné z WWW: <http://www.amnesty.cz/str/lidska-prava/>.

³⁸ BKB [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Bílý kruh bezpečí. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=234

legislativních změn. Jejich bezplatná Linka bezpečí je po 24 hodin denně přístupná a bývá využívána až 2000 dětmi denně.³⁹

La Strada Česká republika o.p.s.

Nevládní nezisková organizace La Strada Česká republika, o. p. s., působí od roku 1995 v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi. Veškeré aktivity La Strady vycházejí ze základních principů, jako je úcta k lidským právům, rovnost příležitostí, nediskriminační přístup, princip „zplnomocnění“ a ochrana zájmů obchodovaných osob.⁴⁰

Oddělení péče o mládež

Vykonává dozor nad dodržováním základních zákonů týkajících se nezletilých. V případě opatrovnictví provádějí prošetřování způsobu a úrovně bydlení, posuzují pro potřeby soudů prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, zjišťují, zdali má dítě nebo dospívající zajištěno uspokojování základních potřeb. Poskytuje sociálně právní poradenství, informuje o právech dítěte a o možnostech obrany. V těch případech, kdy se na základě upozornění sousedů či jiných informačních zdrojů jeví, že dítě je rozumově a citově např. "podvyživené", až zanedbávané nebo se s ním dokonce špatně zachází, je spolupráce se sociální pracovníci odboru sociální péče nezbytná.⁴¹

Fond ohrožených dětí

Fond ohrožených dětí je občanské sdružení na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem, s působností na celém území České republiky. Poskytuje poradenskou a hmotnou pomoc náhradním i potřebným vlastním rodinám s dětmi a pořádá poradensko-relaxační pobyty, letní dětské tábory a jednodenní akce pro pěstounské a osvojitelské rodiny. Provozuje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek. Ve Zlínském kraji jsou 2 pobočky: FOD Zlín,

³⁹ Nasedite [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Nadace Naše dítě. Dostupné z WWW: <<http://www.nasedite.cz/webmagazine/home.asp?idk=175>>

⁴⁰ Strada [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. La Strada. Dostupné z WWW: <<http://www.strada.cz/cs/kdo-jsme/o-nas>>.

⁴¹ Benešov-city [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. OSVZ - aktuálně. Dostupné z WWW: <<http://www.benesov-city.cz/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi-pusobnost/oddeleni-pece-o-dite>>.

FOD Kroměříž a 1 zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc: Zařízení FOD Klokánek v Kroměříži.⁴²

Dětská centra

Dětské centrum je zařízení, poskytující komplexní péči dětem, jakkoliv ohroženým ve svém vývoji, včetně pomoci jejich rodinám.

Vesničky SOS

Cílem Sdružení SOS dětských vesniček je poskytnout dětem, které se ocitly mimo vlastní rodinu a nemají možnost být umístěny v adoptivní či individuální pěstounské péči, příležitost vyrůstat v rodinném prostředí. Děti připravujeme společně s pěstouny cíleně na samostatný život.⁴³

Občanská poradna Strop

Kromě běžného poradenství v rámci činnosti občanských poraden se specializuje na náhradní rodinnou péči. Nabízí v této oblasti poradenské a vzdělávací služby pro osvojitele, pěstouny a zájemce o náhradní rodinnou péči. Sídlo Zlín-ul. Dlouhá.⁴⁴

Občanské poradny

V ČR existuje 14 Občanských poraden, a to od roku 1996. Jsou organizovány podle britského modelu a jsou zaměřeny na občany v tíživé situaci životní nebo bytové nebo majetkové. Jako poradci v nich pracují právníci a psychologové.⁴⁵

Charitativní domov pro matky s dětmi v tísni

O roku 1997 pro matky s dětmi do 18 let poskytuje přechodné ubytování pro překlenutí tíživé situace nejdéle na půl roku ve Zlíně. Sleduje i domácí násilí páchané na dětech i ženách, psychické vydírání, pomáhá při hledání zaměstnání.⁴⁶

⁴² Fod [online]. 2001 [cit. 2011-05-16]. Pověření. Dostupné z WWW: <http://www.fod.cz/>

⁴³ Sos-vesničky [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Sos dětské vesničky. Dostupné z WWW: <http://www.sos-vesnicky.cz/>

⁴⁴ Strop-Zlín [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Občanská poradna Strop. Dostupné z WWW: http://www.strop-zlin.cz/files/status_op.doc

⁴⁵ Občanské poradny [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Asociace občanských poraden. Dostupné z WWW: <http://www.obcanskeporadny.cz/>

7 LEGISLATIVA

7.1 Mezinárodněprávní úprava týrání dětí

ČR je vázána řadou mezinárodních smluv, které jsou na základě ratifikace součástí našeho právního řádu. Nejvýznamnějším právním dokumentem je bezpochyby *Úmluva o právech dítěte*, která byla ratifikovaná v roce 1991. Úmluva hovoří především o blahu dítěte, kterého mají smluvní státy dosáhnout a také o povinnosti zajistit patřičnou ochranu a péči o dítě. Toto ustanovení nalezneme v §5 *zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí*, kde je stanoven zájem a blaho dítěte.⁴⁷

Opatření k ochraně dítěte před jakýmkoliv tělesným, duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním jsou obsažena v čl. 19 Úmluvy.

V čl. 32 úmluvy je pak zakotvena ochrana dítěte před hospodářským vykořisťováním a vykonáváním prací, které mohou být pro dítě nebezpečné. Čl. 34 se týká ochrany před sexuálním zneužíváním, čl. 35 pak obchodování s dětmi. K Úmluvě byly připojeny dva opční protokoly. K prvnímu Opčnímu protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů ČR přistoupila bez výhrad. K druhému Opčnímu protokolu o prodeji dětí, dětské prostituci a pornografii má výhrady.⁴⁸

Mezi další mezinárodní dokumenty sloužící k ochraně dětí patří především *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí*, přijatá v roce 1980 a vyhlášena jako sdělení MZV č. 34/1998 Sb., o sjednání *Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí*. Druhým je pak *Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení*, přijatá v roce 1993 a vyhlášená jako sdělení MZV č. 43/2000 Sb.m.s., o přijetí *Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení*. Klíčovým dokumentem je pak *Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách* (1950). *Evropská sociální charta* v čl. 7 stanovuje právo dětí a mladistvých osob

⁴⁶ Charita Zlín [online]. 200? [cit. 2011-05-16]. Charitní domov pro matky s dětmi v tísní. Dostupné z WWW: <<http://charitazlin.webnode.cz/chd/>>

⁴⁷ ZÁKON 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění posledních předpisů

⁴⁸ Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb..

na ochranu. Článek 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, přijatý v roce 1966, například zakazuje mučení. Jako ponižující zacházení lze pak označit jakékoli špatné zacházení, které má u oběti vzbudit pocit strachu, úzkost a podřadnost a které je schopné ji ponížit, pokořit, případně zlomit její fyzický odpor nebo morální odpor.

Úmluva o dětských právech zakotvuje řadu práv a svobod a zároveň se zabývá zákazem všech forem násilí, zanedbávání a zneužívání dětí.

Dále existují ještě jiné předpisy, dotýkající se dané problematiky. Patří sem například Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1121 (1990) o právech dětí, Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy (91) 11 o pohlavním vykořisťování, pornografii, prostituci a obchodu s dětmi a mladými dospělými. Dále pak například Evropská úmluva o výkonu dětských práv, Rezoluce parlamentního shromáždění Rady Evropy 1099

(1996) o pohlavním zneužívání dětí, Doporučení Parlamentního shromáždění rady Evropy 1371 (1998) o zneužívání a zanedbávání dětí, Doporučení Výboru ministrů rady Evropy (2001) 16 o ochraně před sexuálním zneužíváním.⁴⁹

7.2 Vnitrostátní právní úprava týrání dětí

Základní kámen ochrany dětí před násilím je zakotven v Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavního pořádku ČR. Nejsilnějšími zbraní v boji proti domácímu násilí páchaném na dětech je bezpochyby trestní zákoník. Evropský soud pro lidská práva ukládá použití trestního zákona tam, kde pro potlačení tohoto patologického jevu nestačí mírnějších prostředků. Vedle pramenů trestního práva chrání zájmy dítěte také právo ústavní, rodinné a sociální.

7.2.1 Listina základních práv a svobod

Ochrana dítěte je zakotvena v ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., a to v článku 32 odst. 1 „*Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.*“, dále pak v odst. 4 „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti*

⁴⁹ Dunovský, J.: *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*, Praha: Grada Publishing, 2005, vyd. 1., str. 37, ISBN 80-2471-201-6

*mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*⁵⁰

7.2.2 Trestný čin

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TrZ“), ve znění pozdějších předpisů, vymezuje v § 3 trestný čin jako *pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně, čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.*⁵¹ Aby čin naplňoval skutkovou podstatu trestného činu, musí splňovat dvě podmínky. První podmínka říká, že jen takové jednání, které je ze zákona jako trestný čin označeno, může být trestným činem. Jedná se tedy o jeden ze základních principů právního státu, že není trestného činu bez zákona (*nullum crimen sine lege*). Druhou podmínkou pak je, že čin musí být pro společnost nebezpečný. Pokud se tedy někdo dopustí činu, který sice formálně naplňuje skutkovou podstatu trestného činu, ale nedosahuje zákonem požadovaného stupně společenské nebezpečnosti, nemůže se jednat o trestný čin, ale věc může být posouzena třeba jen jako přestupek. Míru společenské nebezpečnosti posuzuje soud a bere přitom v potaz způsob provedení, následky činu, okolnosti činu, osobu pachatele a jeho pohnutky.

Aby jednání pachatele mohlo být posuzováno jako trestný čin, musí se jednat o jednání zaviněné. Pro naplnění skutkové podstaty trestného činu je třeba zavinění úmyslného (př. krádež), u některých stačí pouze zavinění nedbalostního (př. dopravní nehoda).⁵²

7.2.3 Skutkové podstaty vybraných trestných činů týrání dětí

Týráním, zneužíváním či zanedbáváním dítěte se osoba trestně dopouští jednání, které může naplnit znaky skutkové podstaty hned několika trestných činů. Patří sem trestný čin ust. § 215 TrZ *týrání svěřené osoby, ust. § 222 v případě, že týrání mělo za následek způsobení těžké újmy na zdraví*. Dle stávající judikatury při souběhu trestného činu týrání

⁵⁰ Ústavní zákon č.2/1993 Sb. - LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

⁵¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění posledních předpisů

⁵² Trestní řízení [online]. 2010 [cit. 2011-05-17]. Trestný čin. Dostupné z WWW: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestny-cin>

svěřené osoby s trestným činem ublížení na zdraví dle ust. § 221 odst. 1 TrZ je možná faktická konsumpce. Pachatel může svým týráním také naplnit skutkovou postatu *vraždy dle ust. § 219 odst. 2 písm. e) TrZ*, nebo privilegovanou skutkovou podstatu *vraždy novorozeného dítěte matkou dle ust. § 220 TrZ*.

Sexuálním zneužíváním se může pachatel dopustit trestného činu *pohlavního zneužívání dle ust. §217, soulože mezi příbuznými dle ust. §245*, dále pak *vydírání dle ust. §235 a ohrožování mravnosti*.

Ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání se pak vážou trestné činy *kuplířství dle ust. § 204, obchodování s dětmi dle ust. §216 a, ohrožování mravnosti dle §205 a trestný čin svádění k pohlavnímu styku dle §217a TrZ*.

Pokud pachatel dítě zanedbává, může se dopustit trestného činu *zanedbání povinné výživy dle ust. § 213, ohrožování výchovy mládeže dle ust. § 217, opuštění dítěte dle ust. §212*.

Dalším jednáním, které naplňuje skutkovou podstatu trestného činu, může být *podávání alkoholických nápojů mládeži (dle § 218) a podávání anabolických látek*.

Domácí násilí na dítěti páchají zejména dle ust. §89 odst. 8 TrZ osoby dotčenému dítěti ve vztahu blízkém.⁵³

7.2.4 Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje, že *„rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při péči o osobu dítěte, o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“*⁵⁴

7.2.5 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Termín sociálně-právní ochrana dítěte je přesně definován v ust. § 1 zákona a zahrnuje *„zejména zajištění práva dítěte na jeho příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.“*

⁵³ LUNDOVÁ, Ilona. Týrání dětí jako trestný čin [online]. Brno : ?, 2009. 99 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Dostupné z WWW: <is.muni.cz/th/187767/pravf_m/Diplomova_prace.pdf>

⁵⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. § 31 odst. 1

Tímto je jasně stanovena ochrana dítěte před jakýmkoliv fyzickým nebo psychickým týráním, zneužíváním nebo zanedbáváním.⁵⁵

7.2.6 Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zde je vymezen institut vykázaní, který jsem již výše popsala.

7.2.7 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zde jsou přesně vymezeny instituty, které se problematikou týrání dětí zabývají. Patří sem především Intervenční centra, Odborné sociální poradenství, Telefonická krizová pomoc, Azylové domy, Krizová pomoc a Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.⁵⁶

7.2.8 Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Incidenty související s domácím násilím se dějí za zavřenými dveřmi a jsou pak ve většině případů policií vyhodnoceny jako přestupky.

⁵⁵ ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-44-0. s. 32.

⁵⁶ *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. Metodické doporučení č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí. [cit. 2011-02-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf>.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 POPIS SKUTEČNÉHO PŘÍPADU TÝRÁNÍ DÍTĚTE

Na začátku své praktické části uvádím a rozebírám poměrně nový případ týrání sedmiletého Dominika z Brna. Chlapec byl svými rodiči Jiřím (32) a Lucií (32) velmi surově trestán. Rodiče mu např. lepicí páskou přilepili připínáčky na paty a nutili ho v bolestech skákat po pokoji. Ve svých sedmi letech vážil 13,5 kg, což je obvyklá hmotnost dvouletého dítěte. Dominik se narodil v roce 2002 jako nechtěné dítě. Matka se jej po narození zřekla, dala jej do kojeneckého ústavu. Po šesti týdnech si to ale rozmyslela a vzala dítě zpět. Ve dvou letech byl chlapec soudně odebrán, protože u něj byla objevena podivná zlomenina ruky. Po roce však úřad sociální péče dospěl k závěru, že je vše v pořádku a dítě vrátil zpět do péče rodičů. Rodiče Dominika byli již dříve za týrání staršího syna trestáni, dostali však pouze podmíněný osmnáctiměsíční trest, který jim byl z trestního rejstříku vymazán. Rodina pak chlapce dál týrala a svému okolí tvrdila, že chlapec je nemocný a trpí poruchou růstu, proto je tak malý a bledý.

Chlapec byl rodině odebrán až v dubnu 2010, čtrnáct dní poté, co jeho spis dostaly sociální pracovnice v Brně-Židenicích. Rodina se totiž přestěhovala a chlapec začal navštěvovat novou školu. Tam si jeho zbledovaného stavu všimla ředitelka, která neváhala a týden po chlapcově nástupu do školy kontaktovala odbor sociální péče v Židenicích.

Chlapcovo utrpení ale mohlo skončit mnohem dřív. Z vyšetřování totiž vyplynulo, že oznámení bylo již prošetřováno v roce 2008, kdy rodina bydlela v Brně-středu, ale nakonec bylo odloženo. Státní zastupitelství určilo kolizního pracovníka, který byl policií o vyšetřování informován.

Případ týrání hlásilo sociálním orgánům několik sousedů, ošetřující lékařka a dokonce i teta týraného chlapce. Odpovědí bylo pouze to, že danou situaci monitorují.

Pracovnice, které se měla celým případem zabývat, nyní čelí trestnímu oznámení pro zanedbání své povinnosti.

Městský soud v Brně odsoudil otce týraného chlapce k 6,5 roku vězení, matka pak dostala trest o půl roku kratší. Nevyhověl tak jejich obhájcům, kteří požadovali přehodnocení kvalifikace trestného činu z týrání na zanedbání povinné výživy. Státní zástupkyně se proti výši trestů odvolala.

Dominik byl i se svou starší sestrou svěřen do péče dětského domova.^{57,58,59,60}

To, že se v naší společnosti s domácím násilím na dětech setkáme, je celkem pravděpodobné. Avšak zarážející je všudypřítomná liknavost a neochota okolí týranému dítěti pomoci. Pokud pak okolí není lhostejné a svoji zákonnou ohlašovací povinnost splní, jak jen může celý záchranný proces ztroskotat na špatně odvedené práci jedné úřední osoby. Copak neexistuje žádný nadřízený, který by práci dané úřední osoby kontroloval? Zvláště pokud se dotyčná úřední osoba zabývá tak velice nebezpečným patologickým jevem, jakým domácí násilí na dětech bezesporu je. Co je pro naši společnost důležitější? Správně a zodpovědně odvedená práce sociálních pracovníků, kdy může jít o zdraví a dokonce i život dítěte? Nebo vynaložení několika stovek miliónu ze státního rozpočtu na státní maturity, sčítání lidu, předražené volební kampaně apod.

⁵⁷ Blesk [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Týraný Dominik (8): Žít bude v dětském domově. Dostupné z WWW: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/150963/tyrany-dominik-8-zit-bude-v-detskem-domove.html>

⁵⁸ Brno.idnes [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. O týrání školáka úřady věděly od roku 2008, rodina měla být pod dozorem. Dostupné z WWW: http://brno.idnes.cz/o-tyrani-skolaka-urady-vedely-od-roku-2008-rodina-mela-byt-pod-dozaorem-1pn-/Brno-zpravy.aspx?c=A110201_110304_brno-zpravy_bor.

⁵⁹ Novinky [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Bratr týraného Dominika: Matka ho držela a otec mučil. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/226428-bratr-tyraneho-dominika-matka-ho-drzela-a-otec-mucil.html>

⁶⁰ Ct24 [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Sociálka selhala - Dominikovi rodiče už jednou za týrání odsouzeni. Dostupné z WWW: <http://www.ct24.cz/domaci/114410-socialka-selhala-dominikovi-rodice-uz-jednou-za-tyrani-odsouzeni/>

9 VÝZKUMNÁ ČÁST

9.1 Zaměření a cíle

Hlavní náplní praktické části mé bakalářské práce je průzkum pomocí dotazníku, který se mi zdál nejvhodnějším prostředkem pro zachycení názorů širší veřejnosti. *„Dotazník je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy průzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Oproti jiným typům průzkumů (jako například osobní nebo telefonický rozhovor, pozorování, skupinový rozhovor, atd.) je možné prostřednictvím dotazníku získat informace s mnohem menší námahou a levněji. Dále se výsledná data dají mnohem jednodušeji zpracovávat.“*⁶¹

Mým záměrem je vytvořit dotazník, který by co nejlépe zachytil povědomí širší veřejnosti o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí a který bude zároveň pro následné zpracování co nejjednodušší.

Pro svůj průzkum jsem si stanovila dva cíle. Prvním je prozkoumat postoj širší veřejnosti k pojmu „děti jako oběti domácího násilí“ a druhým pak zjistit, jak je širší veřejnost o domácím násilí páchaném na dětech informována.

9.2 Hypotézy

Pro stanovení svých cílů jsem vycházela z následujících hypotéz:

H1: Předpokládám, že o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí slyšelo více než 90% respondentů.

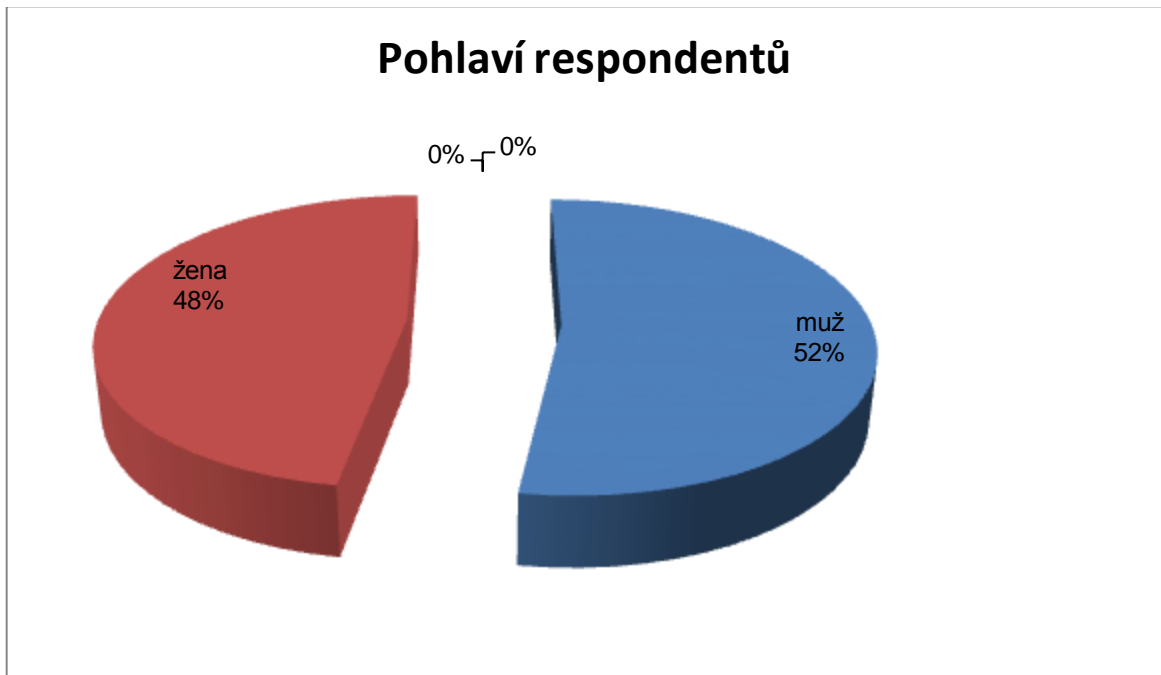
H2: Předpokládám, že více jak 90% dotazovaných nemá v této oblasti žádné odborné znalosti.

⁶¹ Dotaznik-online [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Dotazník je... Dostupné z WWW: <<http://www.dotaznik-online.cz/>>

9.3 Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1: Jste muž či žena?

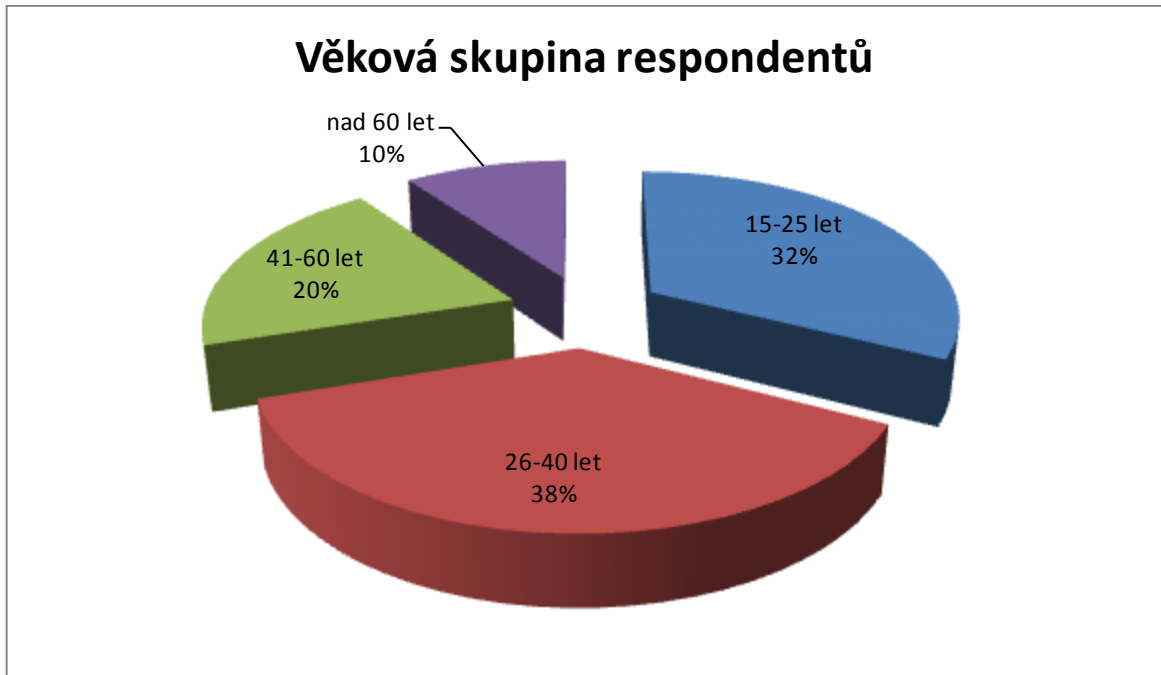
Snažila jsem se o oslovení přibližně stejného počtu mužů a žen. Respondentů mužského pohlaví bylo nakonec 21, ženy byly v menšinovém poměru v počtu 19.

Obrázek 1: Jste muž či žena?

Otázka č. 2: Do jaké věkové skupiny patříte?

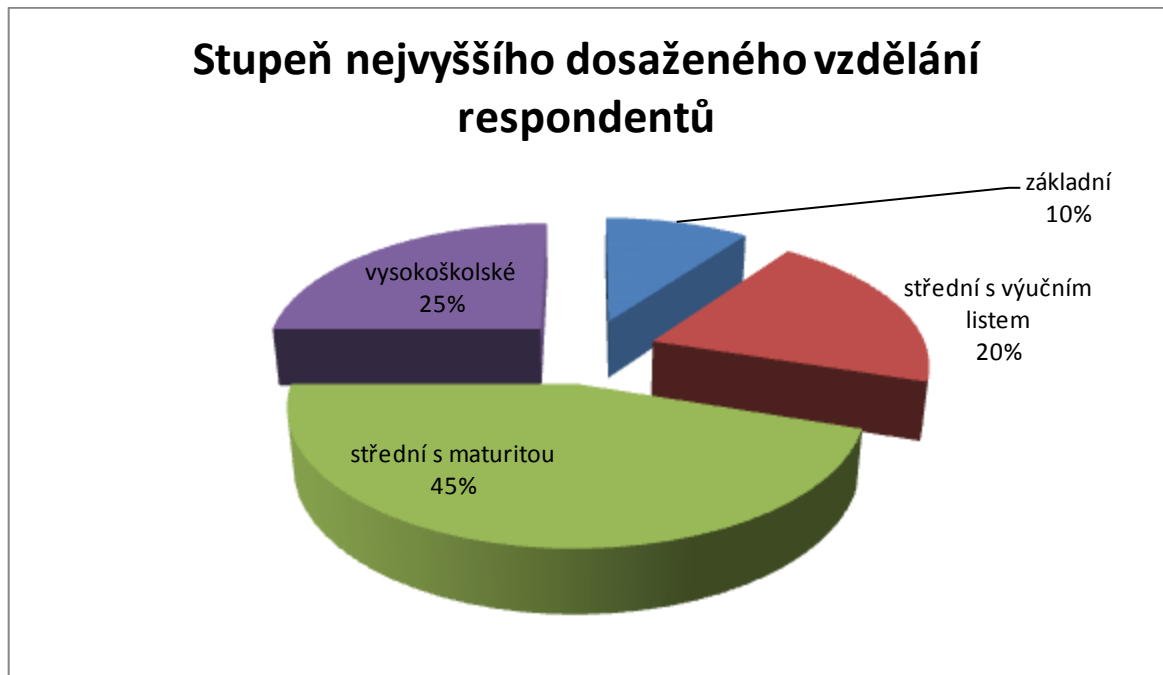
Nejvíce bylo respondentů ve věkovém rozmezí 26-40 let (15), dále pak v rozmezí 15-25 let (13), 41-60 let (8). Nejméně pak bylo respondentů starších 60 let (4).

Obrázek 2: Do jaké věkové skupiny patříte?

Otázka č. 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

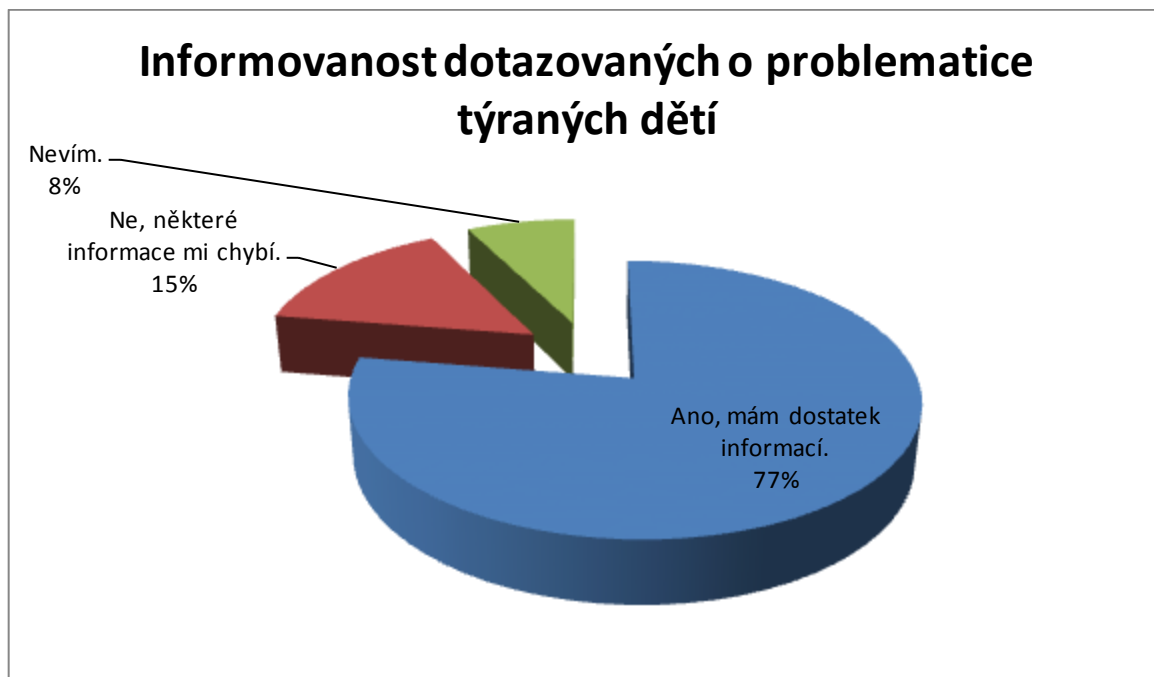
Další otázka směřovala k zohlednění dosaženého vzdělání jednotlivých respondentů. Nejpočetnější skupinou bylo vzdělání střední ukončené maturitou (18), druhou nejpočetnější vzdělání vysokoškolské(10), dále pak vzdělání střední ukončené výučním listem (8). Nejméně bylo respondentů se základním vzděláním (4).

Obrázek 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka č. 4: **Myslíte si, že Vás média o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí dostatečně informují?**

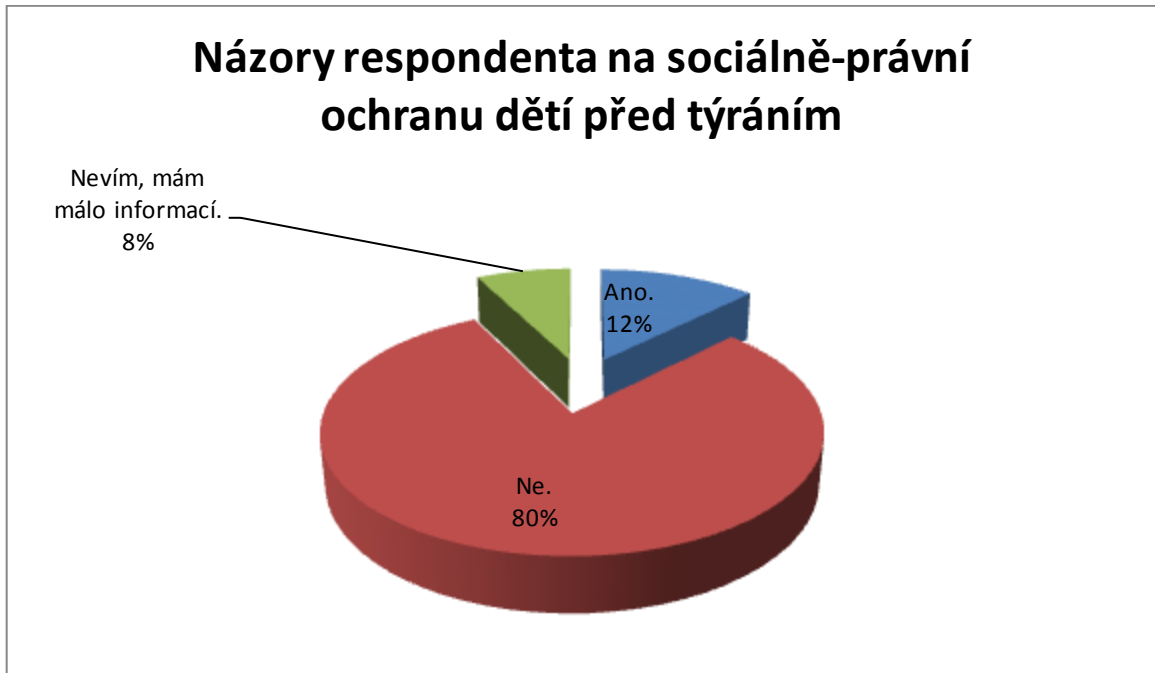
Tato otázka měla vyzorovat, jaký vliv mají média na dotazované a jestli si myslí, že je dostatečně o problematice týraných dětí informují. Podle výsledků si převážná většina dotazovaných myslí, že jim média poskytují dostatečné informace (31), pouze šesti dotazovaným chybí některé informace. Tři respondenti nedokázali odpovědět..

Obrázek 4: Myslíte si, že Vás média o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí dostatečně informují?

Otázka č. 5: Myslíte si, že je sociálně-právní ochrana dětí v ČR dostatečná?

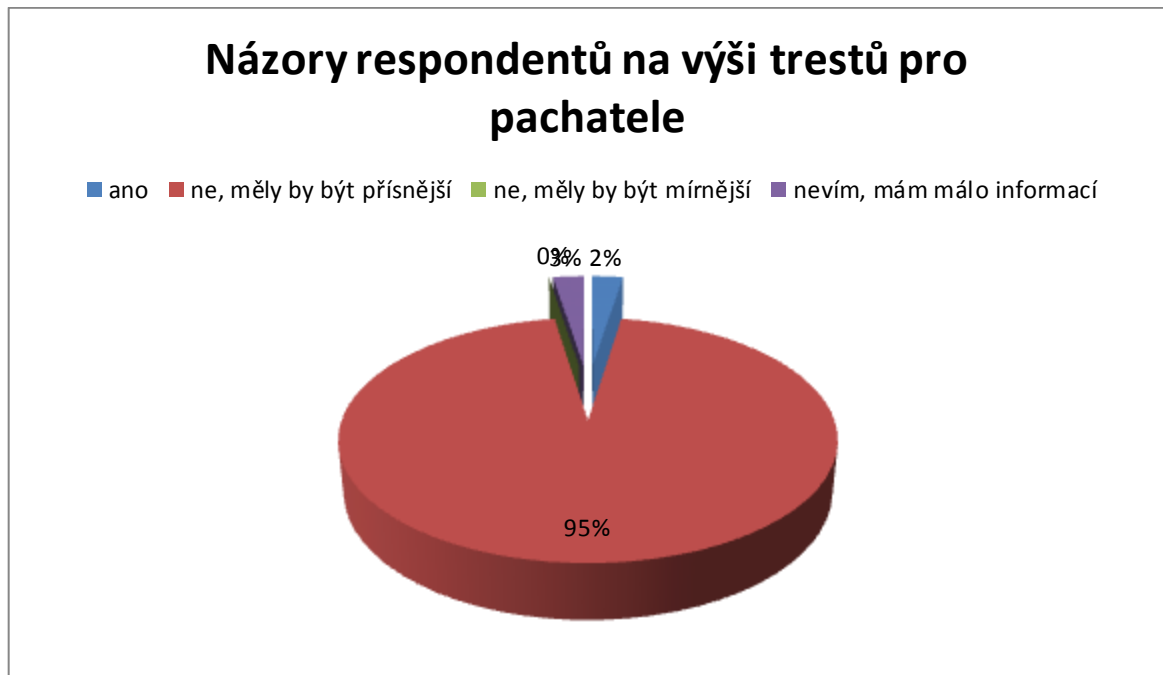
Cílem této otázky bylo zjistit, kolik dotazovaných je spokojeno s úrovní sociálně-právní ochrany dětí. Drtivá většina respondentů (32) si myslí, že děti nejsou chráněné dostatečně. Pouze pět dotazovaných si myslí, že naše sociálně-správní ochrana dětí dostatečně chrání před týráním. Tři respondenti neví, protože nejsou ve věci této otázky dostatečně informováni.

Obrázek 5 : Myslíte si, že je sociálně-právní ochrana dětí v ČR dostatečná?

Otázka č. 6: Myslíte si, že jsou tresty pro pachatele násilí na dětech přiměřené?

Obsah této otázky navazuje na otázku předchozí. Řeší spokojenost dotazovaných s výší trestů pro agresory týrání. Spokojený byl pouze jeden respondent, jeden odpověděl, že neví. Téměř všichni respondenti (38) by uvítali přísnější tresty. Naopak pro mírnější tresty se nevyjádřil žádný z dotazovaných.

Obrázek 6: Myslíte si, že jsou tresty pro pachatele násilí na dětech přiměřené?

Otázka č. 7: Představte si, že máte ve svém okolí dítě, které nese stopy týrání. Jak byste se zachovali?

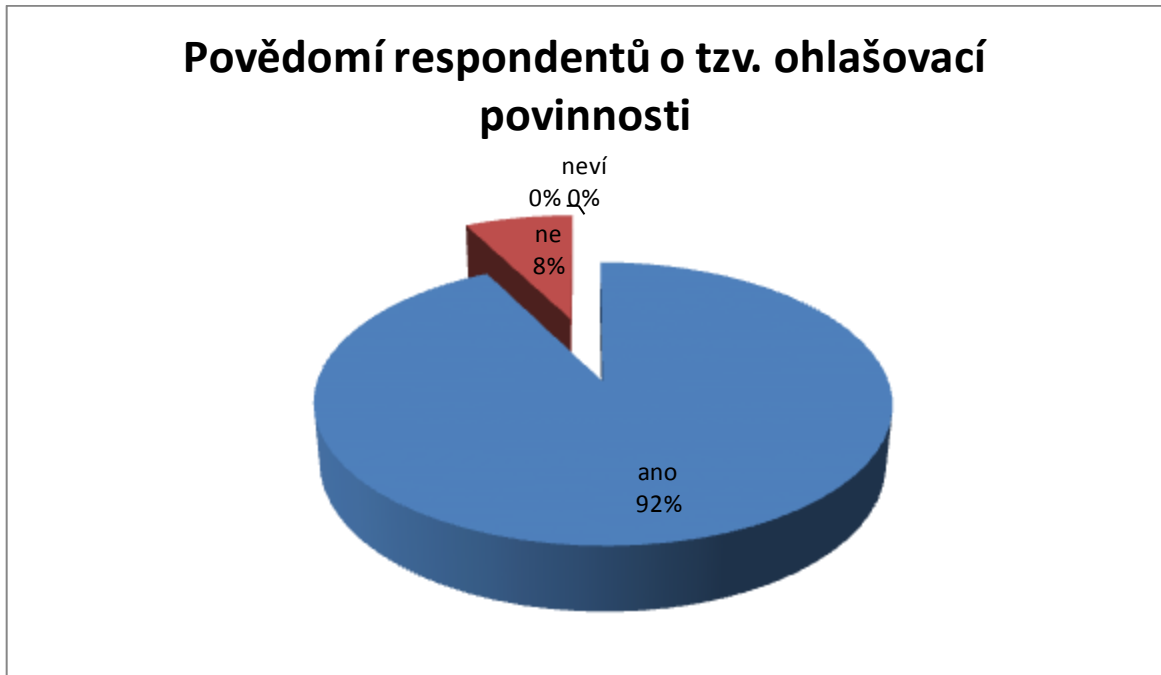
Cílem této otázky bylo zjistit, jak by respondenti zareagovali, kdyby se s případem týrání dítěte skutečně setkali. Většina dotazovaných (28) by celou věc nahlásila příslušnému orgánu, pouze 12 respondentů by si nejprve promluvílo se samotným dítětem. Všichni respondenti by se týráním zabývali.

Obrázek 7: : Představte si, že máte ve svém okolí dítě, které nese stopy týrání. Jak byste se zachovali?

Otázka č. 8: **Pokud případné týrání dítěte ignorujete, můžete být ze zákona trestně stíháni?**

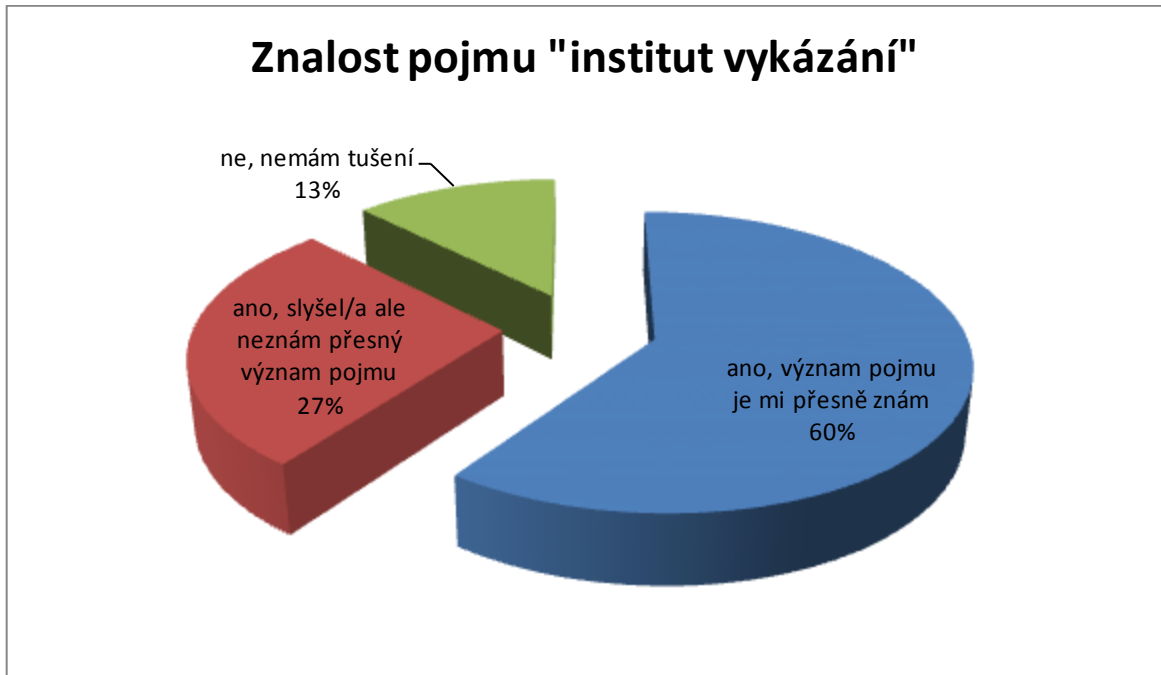
Cílem bylo zjistit, zda si jsou respondenti vědomi, že je pro ně povinná tzv. ohlašovací povinnost. 37 dotazovaných odpovědělo, že případ týrání dítěte musí nahlásit, jinak mohou být trestně stíháni. Pouze tři respondenti o své ohlašovací povinnosti neví.

Obrázek 8: Pokud případné týrání dítěte ignorujete, můžete být ze zákona trestně stíháni?

Otázka č. 9: Slyšeli jste o „institutu vykázání“?

Dotazovaní odpovídali, zda se setkali s pojmem „institut vykázání“. Většina (24 respondentů) přesně věděla, co pojem institut vykázání znamená. 11 dotazovaných o něm slyšelo, ale popsat jej přesně neuměli. 5 respondentů neví, co tento pojem znamená.

Obrázek 9: Slyšeli jste o „institutu vykázání“?

Cílem posledních tří otázek bylo zjistit skutečné znalosti respondentů o problematice dětí jako obětí domácího násilí. Respondenti odpovídali písemnou odpovědí.

Otázka č. 10: Jaké děti jsou podle Vás nejčastěji obětí domácího násilí?

Nejvíce respondentů (16) vnímá jako nejohroženější skupinu děti postižené, ať již psychicky či fyzicky. Další ohroženou skupinou jsou tiché děti, tzn. děti, které se příliš navenek neprojevují, jsou ustrašené, bojácné, příliš nekomunikují s okolím (14 dotazovaných). 5 respondentů označilo jako nejohroženější skupinu děti sexuálně přitažlivé.

Otázka č. 11: Co je podle Vás největší překážkou pomoci týraným dětem?

Jako největší překážku vnímají respondenti především strach samotného dítěte (16 dotazovaných), dále pak nezáměr okolí něco řešit, zaobírat se cizími problémy (15 dotazovaných). Pouze 7 respondentů uvedlo také strach samotného okolí se jakkoliv projevit z obavy před možným hněvem agresora.

Otázka č. 12: **Znáte instituce, které se problematikou domácího násilí na dětech přímo zabývají? (Ne policii ČR). Pokud ano, uveďte jaké.**

Nejčastěji jmenovali respondenti úřad sociální péče (22 dotazovaných), dále pak linku bezpečí (9 respondentů). 4 respondenti si také vzpomněli na organizaci Bílý kruh bezpečí.

9.4 Závěr průzkumu

Moje bakalářská práce se zaměřuje na problematiku dětí jako obětí domácího násilí. Data pro většinu své praktické části práce jsem získala pomocí dotazníkového šetření. Průzkumu se zúčastnilo celkem 40 respondentů, z toho 21 mužů a 19 žen. Všichni respondenti odpověděli na všechny otázky z dotazníku. Respondenti byli osloveni na území zlínského regionu. Dotazník se skládal z 12 otázek, z toho 9 otázek mělo na výběr 3 až 4 možnosti a tři otázky byly s odpovědí doplňovací.

V časovém rozmezí březen-duben 2011 jsem dotazníky většinou předala osobně, menší část jsem pak respondentům zaslala elektronickou poštou.

Z dvaapadesáti odeslaných dotazníků se mi jich 40 vrátilo.

Pro svou práci jsem si stanovila dva cíle. **Prvním cílem bylo prozkoumat postoj širší veřejnosti k pojmu „děti jako oběti domácího násilí“.**

H1: Předpokládám, že o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí slyšelo více než 90% respondentů.

Hypotéza H1 byla verifikována. Dotazovaným jsem pokládala přímou odpověď: „Slyšeli jste už o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí?“ Všichni respondenti odpověděli, že ano. Při otázce: „Co si tedy pod tímto pojmem představujete?“ dokázala valná většina (37 respondentů) vyjmenovat několik typů domácího násilí.

Druhým cílem bylo pak zjistit, jak je širší veřejnost o domácím násilí páchaném na dětech informována.

H2: Předpokládám, že více jak 90% dotazovaných nemá v této oblasti žádné odborné znalosti.

I tato druhá hypotéza byla verifikována. Dotazovaných jsem se zeptala, zda se o danou problematiku zajímají z odborného hlediska. 38 dotazovaných odpovědělo, že ne. Pouze dva dotazovaní odpověděli, že studují na vysoké škole obor speciální pedagogiku a tudíž nějaké odborné znalosti o této problematice už mají.

Z výsledků průzkumu jasně vyplývá, že valná většina dotazovaných je o týrání na dětech dostatečně informována. Většině jsou známy pojmy jako ohlašovací povinnost či institut vykázaní. Téměř všichni respondenti vědí, jak se zachovat, pokud se s týráním dítěte ve svém okolí sami setkají. Valná většina dotazovaných si myslí, že dítě není v naší společnosti chráněno dostatečně a že tresty pro agresory týrání jsou příliš nízké.

ZÁVĚR

Domácí násilí páchané na dětech je velice nebezpečným a bohužel také velmi obvyklým jevem. Cílem mé práce bylo vytvořit co možná nejucelenější pohled na problematiku dětí, které se staly či jsou v ohrožení domácího násilí. Jak je z práce patrné, oběti násilí se můžeme stát jak my samotní, tak i kdokoliv z našeho okolí. Důležité je, aby člověk nezůstával slepým k potřebám svého okolí a aby se nebál pomoc vyhledat.

Naštěstí povědomí veřejnosti o tomto problému neustále roste, lidé se o danou problematiku zajímají čím dál více. Velký vliv na to má zejména činnost různých neziskových organizací, které se snaží pomocí různých přednášek, akcí a prospektů o medializaci této problematiky. Snaží se také obětem nezištně pomáhat.

Především odborní pracovníci, jako učitelé, policisté, zdravotníci apod. by měli mít o dané problematice co nejširší okruh vědomostí, pouze tak dokážou nebezpečí týrání snáze odhalit a patřičně zareagovat.

Cílem mé výzkumné části bylo zachytit postoje veřejnosti k tomuto patologickému jevu. Výzkum nepřinesl žádné nové poznatky, nicméně jsem se snažila především o zachycení názorů a postojů veřejnosti, protože právě té se tato problematika týká.

Věřím, že se mi alespoň do určité míry skutečně zdařilo tento jev popsat a vysvětlit, jak v části teoretické, tak praktické a také splnit stanovené cíle.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

- [1] Dunovský, J.: Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě, Praha: Grada Publishing, 2005, vyd. 1., str. 37, ISBN 80-2471-201-6
- [2] MATOUŠEK, Oldřich . Sociální práce v praxi. Praha : Portál, 2005. 352 s.
- [3] Mufsonová, S., Kranzová, R.: O týrání a zneužívání, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996
- [4] ŠKOVIERA, Albín. Dilemata náhradní výchovy. Praha : Portál, 2007. 144 s.
- [5] Špeciánová Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte, Praha: Linde, 2003, str.108
- [6] Šámal, P., Pury, F., Rizman, S.: Trestní zákon Komentář, 4.vydání, C.H.Beck, Praha 2001, s. 588-596
- [7] VANÍČKOVÁ, E. Sexuální násilí na dětech. Praha : Portál, 1999. 40 s.
- [8] VANÍČKOVÁ, E; HADJ.-MAUSSOVÁ, Z; PROVAZNÍKOVÁ,, H. Násilí v rodině – Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha : Karolinum, 1995. 64 s.
- [9] Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, 1. vyd., Praha: 2005, ISBN 80-247-0929-5, str. 52 – 54 Grada Publishing
- [10] Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, 1. vyd., Praha: 2005, ISBN: 80-247-0929-5, str. 57 – 58 Grada Publishing,
- [11] Weiss, P. a kolektiv: Sexuální zneužívání dětí, Praha: Grada Publishing, 2005, vyd.1., str.77, ISBN 80-247-0929-5

Legislativní dokumenty

- [12] ZÁKON 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění posledních předpisů
- [13] Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb..
- [14] Ústavní zákon č.2/1993 Sb. - LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- [15] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění posledních předpisů
- [16] Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. § 31 odst. 1

Internetové zdroje

[17]ČERNOHORSKÁ, Hana. Deník [online]. 2007 [cit. 2011-05-15]. Kauza Kuřim:horší než horor. Dostupné z WWW:

http://www.denik.cz/z_domova/kurim_tyrani20071101.html

[18]Novinky [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. Počet týraných dětí se v Česku odhaduje na 200 tisíc. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/177837-pocet-tyrananych-deti-se-v-cesku-odhaduje-na-200-tisic.html>>.

[19]Metodický portál RVP [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. ÚMLUVA PRÁV DÍTĚTE. Dostupné z WWW: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/1659/4_lekce_-_umluva_prav_ditete.pdf

[20]Město Valašské Meziříčí [online]. 2010 [cit. 2011-05-15]. Jaký je rozdíl mezi pojmy dítě, mladistvý, nezletilý?. Dostupné z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/27324/>>.

[21]C, K-ostk-a. Komplexně : články [online]. 2009 [cit. 2011-05-15]. Domov. Dostupné z WWW: <<http://clanky.kompletne.cz/index.php?page=clanek&ID=181>>.

[22]Magdalenium [online]. 2011 [cit. 2011-05-15]. Definice pojmu domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CZ&oid=643223>>.

[23]KUKLA, Lubomír. Eamos [online]. 200? [cit. 2011-05-17]. Teze 2. Dostupné z WWW: http://www.eamos.cz/amos/kpk/externi/kpk_8811/files/teze2.htm

[24]HUBÁČKOVÁ, Jitka. Zkola [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Syndrom CAN:Definice a rizikové faktory. Dostupné z WWW: <http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyajejichprevence/tyrani zneuzivania zanedbavanidetiidospelych/syndromcan/12448.aspx>

[25]Popis situace v ČR. In Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/vv-0508-pdf.aspx>

[26]RYBA, L.; STISKÁLKOVÁ, R.; JANKŮ, M. Kdo uvěří?. Česko-slovenská pediatrie [online]. 2010, 65, [cit. 2011-05-16]. Dostupný z WWW: http://www.solen.cz/incpdfs/act-000072-0001_10_2.pdf

[27]HUBÁČKOVÁ, Jitka. Zkola [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Syndrom CAN:Definice a rizikové faktory. Dostupné z WWW:

<http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyajejichprevence/tyrani-zneužívaniazanedbavanidetiidospelych/syndromcan/12448.aspx>

[28]DUNOVSKÝ, Jiří; DYTRYCH, Zdeněk; MATĚJČEK, Zdeněk. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě [online]. Praha : Grada, 1995 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW:

<http://slider.e-blog.cz/OSVZ/knihy/tyrane.txt>

[29]DRTILOVÁ, J.; HANUŠOVÁ, Jaroslava. Viod [online]. 2009 [cit. 2011-05-15].

Šikana,vzdělávání dospělých. Dostupné z WWW:

<http://www.viod.cz/editor/assets/download/letaksikana.pdf>

[30]HANUŠOVÁ, Jaroslava. Formy sexuálního zneužívání dětí. In Sexuální zneužívání : vzdělávání dospělých [online]. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 200? [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW:

http://www.viod.cz/editor/assets/download/sexualni_zneuživani.pdf

[31]HANUŠOVÁ, Jaroslava. KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ (CSEC). In Sexuální zneužívání [online]. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW:

<http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/sexualni%20zneuzivani.pdf>. ISBN 80-86991-64-4

[32]PTÁČEK, R.; PÉMOVÁ, T.; GERLOVÁ, E. Mvcr [online]. 2008 [cit. 2011-05-15]. Zanedbávání dětí. Dostupné z WWW:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/03/ptacek.pdf>.

[33]DUNOVSKÝ, Jiří; DYTRYCH, Zdeněk; MATĚJČEK, Zdeněk. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě [online]. Praha : Grada, 1995 [cit. 2011-05-16]. Dostupné z WWW:

<http://slider.e-blog.cz/OSVZ/knihy/tyrane.txt>

[33]HUBÁČKOVÁ, Jitka. Mvcr [online]. 2008 [cit. 2011-05-15]. Formy a následky psychického týraní, zneužívání a zanedbávání. Dostupné z WWW:

<http://www.icm.cz/formy-a-nasledky-psychickeho-tyrani-zneuživani-a-zanedbavani>.

[34]Wikipedia [online]. 2010 [cit. 2011-05-15]. Charles Manson. Dostupné z WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Manson.

- [35]Kr-středočeský [online]. 200? [cit. 2011-05-16]. Sociálně-právní ochrana dětí. Dostupné z WWW: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/socpravni-ochrana-deti/>
- [36]DVOŘÁK, Jakub. Anv [online]. 2007 [cit. 2011-05-16]. Systém náhradní výchovy. Dostupné z WWW: http://www.anv.cz/System_nahradni_vychovy.pdf
- [37]Náhradní rodina [online]. 2009 [cit. 2011-05-16]. Náhradní výchova. Dostupné z WWW: http://www.nahradnirodina.cz/nahradni_vychovaI.html
- [38]Fddcr [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Potřeba změny systému náhradní rodinné péče. Dostupné z WWW: <http://www.fddcr.cz/sites/default/files/Zmenasystemu.pdf>.
- [39]Policie [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Institut vykazání. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>
- [40]Amnesty [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Amnesty a lidská práva. Dostupné z WWW: <http://www.amnesty.cz/str/lidska-prava/>.
- [41]BKB [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Bílý kruh bezpečí. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=234
- [42]Nasedíte [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Nadace Naše dítě. Dostupné z WWW: <http://www.nasedite.cz/webmagazine/home.asp?idk=175>
- [43]Benešov-city [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. OSVZ - aktuálně. Dostupné z WWW: <http://www.benesov-city.cz/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi-pusobnost/oddeleni-pece-o-dite>.
- [44]Fod [online]. 2001 [cit. 2011-05-16]. Pověření. Dostupné z WWW: <http://www.fod.cz/>
- [45]Sos-vesničky [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Sos dětské vesničky. Dostupné z WWW: <http://www.sos-vesnicky.cz/>
- [46]Strop-Zlín [online]. 2011 [cit. 2011-05-16]. Občanská poradna Strop. Dostupné z WWW: www.strop-zlin.cz/files/status_op.doc
- [47]Občanské poradny [online]. 2010 [cit. 2011-05-16]. Asociace občanských poraden. Dostupné z WWW: <http://www.obcanskeporadny.cz/>
- [48]Charita Zlín [online]. 200? [cit. 2011-05-16]. Charitní domov pro matky s dětmi v tísni. Dostupné z WWW: <http://charitazlin.webnode.cz/chd/>

[49]Trestní řízení [online]. 2010 [cit. 2011-05-17]. Trestný čin. Dostupné z WWW: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestny-cin>

[50]Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. Metodické doporučení č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí. [cit. 2011-02-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf>.

[51]Blesk [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Týraný Dominik (8): Žít bude v dětském domově. Dostupné z WWW: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/150963/tyrany-dominik-8-zit-bude-v-detskem-domove.html>

[52]Brno.idnes [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. O týrání školáka úřady věděly od roku 2008, rodina měla být pod dozorem. Dostupné z WWW: <http://brno.idnes.cz/o-tyrani-skolaka-urady-vedely-od-roku-2008-rodina-mela-byt-pod-dozorem-1pn-/Brno-zpravy.aspx?c=A110201_110304_brno-zpravy_bor>.

[53]Novinky [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Bratr týraného Dominika: Matka ho držela a otec mučil. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/krimi/226428-bratr-tyraneho-dominika-matka-ho-drzela-a-otec-mucil.html>

[54]Ct24 [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Sociálka selhala - Dominikovi rodiče už jednou za týrání odsouzeni. Dostupné z WWW: <http://www.ct24.cz/domaci/114410-socialka-selhala-dominikovi-rodice-uz-jednou-za-tyrani-odsouzeni/>

[55]Dotaznik-online [online]. 2011 [cit. 2011-05-17]. Dotazník je... Dostupné z WWW: <http://www.dotaznik-online.cz/>

Akademické práce

[56]MIHOLA, Ludvík . Institut vykázní v kontextu domácího násilí. Č. Budějovice, 2009. Diplomová práce. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

[57]LUNDOVÁ, Ilona. Týrání dětí jako trestný čin [online]. Brno : ?, 2009. 99 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Dostupné z WWW: <is.muni.cz/th/187767/pravf_m/Diplomova_prace.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
WHO	World Health Organization
TZ	Trestní zákon
§	paragraf
CAN	Child Abuse and Neglect
%	procento
apod.	a podobně
LMD	lehké mozkové disfunkce
AI	Amnesty International
BKB	Bílý kruh bezpečí
o.p.s.	občanské poradenské středisko
FOD	Fond ohrožených dětí
SOS	Save Our Souls
Čl.	Článek
MZV	Mezinárodně závazná vyhláška
Sb.	sbírky
Sb. m. s.	Sbírka předpisů mezinárodní smlouvy
odst.	odstavec
TrZ	trestní zákoník
kg	kilogram
H1	hypotéza 1
H2	hypotéza 2

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Jste muž či žena?</i>	50
<i>Obrázek 2: Do jaké věkové skupiny patříte?</i>	51
<i>Obrázek 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?</i>	52
<i>Obrázek 4: Myslíte si, že Vás média o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí dostatečně informují?</i>	53
<i>Obrázek 5 : Myslíte si, že je sociálně-právní ochrana dětí v ČR dostatečná?</i>	54
<i>Obrázek 6: Myslíte si, že jsou tresty pro pachatele násilí na dětech přiměřené?</i>	55
<i>Obrázek 7: : Představte si, že máte ve svém okolí dítě, které nese stopy týrání. Jak byste se zachovali?</i>	56
<i>Obrázek 8: Pokud případné týrání dítěte ignorujete, můžete být ze zákona trestně stíháni?</i>	57
<i>Obrázek 9: Slyšeli jste o „institutu vykazání“?</i>	58
<i>Obrázek 10: Loutky „Jája a Pája“ používané při výslechu</i>	75
<i>Obrázek 11: Logo nadace Naše dítě</i>	76

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 2: Základní potřeby dítěte dle Dunovského</i>	<i>14</i>

SEZNAM PŘÍLOH

P1 Dotazník: Násilí páchané na dětech z pohledu veřejnosti

P2 Obrázek „Jája a Pája“

P3 Logo nadace „Naše dítě“

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK-NÁSILÍ PÁCHANÉ NA DĚTECH Z POHLEDU VEŘEJNOSTI

Jmenuji se Monika Zapletalová, jsem studentkou třetího ročníku oboru Veřejná správa a regionální rozvoj Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty managementu a ekonomiky. Jednou z podmínek ukončení mého studia je i vypracování bakalářské práce, jejíž součástí je i průzkum formou dotazníku. Dotazník je anonymní. Data získaná průzkumem budou použita pouze pro zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku!

1. Jste muž či žena?

- a) muž
- b) žena

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

- a) 15-25 let
- b) 26-40 let
- c) 41-60 let
- d) nad 60 let

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní vzdělání
- b) střední s výučním listem
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské

4. Myslíte si, že Vás média o problematice týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí dostatečně informují?

- a) ano, mám dostatečné informace
- b) ne, chybí mi některé informace
- c) nevím

5. Myslíte si, že je právní ochrana dětí v ČR dostatečná?

- a) ano

- b) ne
- c) nevím, mám málo informací

6. Myslíte si, že jsou tresty pro pachatele násilí na dětech přiměřené?

- a) ano, jsou přiměřené
- b) ne, měly by být přísnější
- c) ne, měly by být mírnější
- d) nevím, mám málo informací

7. Představte si, že máte ve svém okolí dítě, které nese stopy týrání. Jak byste se zachovali?

- a) nahlásili vše příslušnému úřadu
- b) promluvili si s dítětem
- c) nic bychom nedělali

8. Pokud případné týrání dítěte ignorujete, můžete být ze zákona trestně stíháni?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

9. Slyšeli jste o „institutu vykázání“?

- a) ano, význam pojmu je mi přesně znám
- b) ano, slyšel/a ale neznám přesný význam pojmu
- c) ne, nemám tušení

10. Jaké děti jsou podle Vás nejčastěji obětí domácího násilí? (Uveďte 1 příklad)

.....
.....

11. Co je podle Vás největší překážkou pomoci týraným dětem? (Uveďte 1 příklad)

.....
.....
.....

12. Znáte instituci, které se problematikou domácího násilí na dětech přímo zabývá? Pokud ano, uveďte název.

.....

PŘÍLOHA II: „JÁJA A PÁJA“

*Obrázek 10: Loutky „Jája a Pája“ používané při výslechu
sexuálně zneužívaných dětí*

PŘÍLOHA III: LOGO NADACE NAŠE DÍTĚ

Obrázek 11: Logo nadace Naše dítě